

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-
комунікативних технологій

Кваліфікаційна робота магістра

На тему: «Навчання майбутніх учителів англійської мови монологу-опису з
використанням мультимедійних презентацій в умовах комбінованого
навчання»

Студентки групи СОкт 53-20

Факультету германської філології

Освітньо-професійної програми

Викладання західноєвропейських мов

на основі комбінованих технологій

Васильєвої Аліси Ігорівни

Допущена до захисту
«___» _____ року

Завідувач кафедри
_____ Черниш В. В.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук

Черниш В. В.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ	6
1.1. Зміст і структура англомовної лексичної компетентності	6
1.2. Цілі, вимоги та етапи навчання монологу-опису студентів 3-го курсу.	12
1.3. Загальна характеристика мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності.....	19
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МОНОЛОГУ-ОПISУ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ	28
2.1. Відбір і організація матеріалів мультимедійних презентацій для	29
формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу	29
2.2. Підсистема вправ для навчання монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій	34
2.3. Модель навчального процесу з навчання студентів монологу-опису на основі комбінованих технологій.....	42
2.4. Пробне навчання з перевірки ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій ...	45
Висновки до другого розділу	58
ВИСНОВКИ	59
РЕЗЮМЕ	62
SUMMARY	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Метою іноземної мови (ІМ) є розвиток особистості студента, формування його комунікативної компетентності та загальних уявлень про мову як систему. Сучасні університети сьогодні характеризуються пошуком таких форм, методів та прийомів навчання, які б допомогли якісно навчити, та насамперед, розвинути потенціал особистості.

Слід зазначити, що процес іншомовної мовленнєвої діяльності значно ускладнюється через недостатній словниковий запас студентів вищих навчальних закладів. Саме тому навчальний процес вимагає якомога більше нових форм, методів та технологій навчання, засобів підтримки в студентів інтересу до матеріалу і активізації їх пізнавальної діяльності. В умовах інтеграції в єдиний загальноосвітній простір із країнами Європейського союзу мовленнєві уміння випускників ВНЗ повинні відповідати і загальноєвропейським вимогам володіння нерідними мовами. До них належать уміння вільно приймати участь у будь-якій розмові, дискусії, володіючи при цьому різноманітними ідіоматичними і розмовними засобами мови, чітко висловлюватися, виражати будь-які нюанси значення слів, вільних і стійких словосполучень. Досягнення високого рівня розвитку студента усної англійської мови забезпечує готовність майбутніх спеціалістів до реального використання отриманих знань і умінь в професійній діяльності. Отже, володіння англійською мовою це є запорукою зросту професійної майстерності сучасного спеціаліста.

Щоб успішно розвивати пізнавальні процеси в навчальній діяльності, необхідно шукати більш сучасні засоби й методи навчання. Використання комп'ютера з його величезними універсальними можливостями і буде одним з таких засобів. Застосування комп'ютерних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Інформаційна технологія навчання - це процес підготовки і передачі інформації засобами комп'ютерної техніки. Мультимедійна форма

представлення навчальної інформації найбільш актуальна на сьогоднішній день у зв'язку з комп'ютеризацією процесу навчання. З метою розвитку особистості потрібна інша методика представлення навчального матеріалу: вона повинна сприяти розвитку мислення і пізнавальної активності, забезпечувати індивідуальну траєкторію навчання. У даному контексті наочність вимагає безперервної присутності викладача, або безпосередньо керуючи процесом сприйняття й переробки інформації, або віртуально – через організацію й структуру навчального матеріалу з урахуванням психологічних особливостей сприйняття комп'ютерної інформації.

Отже, **актуальність теми** полягає в тому, що питання, які будуть розглянуті в даному дослідженні, є досить важливими в процесі навчання іноземної мови.

Особливості впровадження в навчальний процес мультимедійних презентацій було досліджено такими науковцями, як: С. Н. Абражевич, О. О. Алейнікова, С. Д. Криштоф, С. І. Прокоп'єва, О. В. Смирнова та інші.

Об'єктом нашого дослідження є процес навчання студентів 3-го курсу навчання монологу-опису

Предметом дослідження виступає процес для формування англomовної лексичної компетентності за допомогою використання мультимедійних презентацій.

Відповідно до об'єкту та предмету нашою метою є розроблення моделі навчального процесу з навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних засобів на основі комбінованих технологій.

Для досягнення мети, було встановлено наступні **завдання**:

- 1) Визначити цілі та вимоги для формування англomовної лексичної компетентності у студентів 3-го курсу;
- 2) Охарактеризувати особливості використання мультимедійних презентацій для навчання студентів монологу-опису;
- 3) Відібрати і організувати матеріали мультимедійних презентацій для

формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу;

4) проаналізувати підручники англійської мови для студентів 3-го курсу щодо використання різних видів наочності задля формування англомовної лексичної компетентності студентів;

5) провести спостереження на парах та виокремити типові вправи для формування англомовної лексичної компетентності;

6) Перевірити ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

Задля досягнення поставлених завдань, було встановлено такі **методи** дослідження:

1) опрацювання наукових джерел з метою навчання ІМ і культур та суміжних з нею наук;

2) ознайомлення з чинними державними документами в галузі вищої освіти;

3) наукове спостереження за процесом формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу;

4) узагальнення педагогічного досвіду щодо використання мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу

5) аналіз навчально-методичних комплексів з англійської мови для студентів 3-го курсу.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що теоретичні засади, подані в роботі, можуть бути використані як підґрунтя для подальших досліджень.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані в ході дослідження факти та сформульовані на їх основі висновки можуть бути використані викладачами при проведенні занять.

Мета та завдання зумовили наступну **структуру роботи**: робота склада-

ється зі вступу, двох розділів, загальних висновків. Наприкінці роботи подається список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

1.1. Зміст і структура англомовної лексичної компетентності

Формування лексичної компетентності студента – завдання кожного сучасного викладача, з огляду на те, що навички спілкування – запорука успішної професійної діяльності студента у подальшому майбутньому. Перед тим, як в роботі буде розглянуто зміст та структуру англомовної лексичної компетентності, варто звернутись до поняття компетентність, яке часто невірно інтерпретується як «компетенція».

У вітчизняній педагогіці проблематика розмежування понять «компетенція» і «компетентність» актуальна з кінця 1980-х рр. Більшість дослідників розмежовують ці поняття, розглядаючи компетенції як складові частини цілого, оволодіння якими забезпечує такий стан особистості як компетентність. Так, О. В. Хутірський розглядає компетентність як володіння відповідною компетенцією і вважає, що «компетенція включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них. Компетентність – це володіння, володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї і предмету діяльності» [63, с. 141].

З метою операціоналізації понять, П. Ю. Горляков визначає компетенцію в області процесу професійно-орієнтованого навчання іноземної мови як

сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, яка дозволяє вирішувати різні класи професійних завдань, використовуючи іноземну мову. Компетентність же являє собою сформовану здатність і готовність приймати рішення, виходячи зі сформованих умов і маючи в арсеналі певний набір компетенцій, достатній для ефективної діяльності в заданій професійній галузі [15].

Метою навчання іноземної мови в мовному вузі є формування комунікативної компетентності, тобто здатності встановлення і підтримки професійних контактів з носіями іноземної мови.

За визначенням Н. В. Щеглової, комунікативна компетентність – це знання, навички та вміння, необхідні для розуміння іншомовного учасника діалогу і генерування власної моделі мовної поведінки, адекватної цілям і ситуаціям спілкування [65, с. 105–107]. Е. Г. Азімов та О. Н. Щукін під комунікативною компетентністю розуміють «здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для учнів завдання спілкування в побутовій, навчальній, виробничій та культурного життя; вміння студента користуватися фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування. Здатність реалізовувати лінгвістичну компетентність в різних умовах мовного спілкування» [1, с. 98].

Комунікативна компетентність має свою структуру (рис.

1.1):

Рис. 1.1 Структура компетентності

Отже, комунікативна компетентність складається з трьох ключових компетентностей:

- прагматичної;
- соціолінгвістичної (мовний досвід);
- лінгвістичної (мовленнєвий досвід), яка включає в себе: лексичну

компетентність, граматичну компетентність, семантичну компетентність, фонологічну компетентність, орфографічну компетентність, орфоепічну компетентність.

Процес формування лексичної компетенції становить найбільший інтерес і вимагає подальших досліджень, так як «саме з накопичення лексичного запасу, зі збагачення словника студентів починається оволодіння ними іноземною мовою» [1, с. 44].

Процес формування іншомовної лексичної компетентності передбачає взаємопов'язану і взаємозалежну єдність іншомовного мовлення і накопичення

лексичного запасу, оскільки лексична компетентність формується в процесі комунікативної діяльності студентів, а комунікативна компетентність вдосконалюється в міру становлення лексичної компетентності.

У структуру лексичної компетентності входять: когнітивний компонент, операційно-діяльнісний, дієво-практичний, соціокультурний і рефлексивний компоненти. Когнітивний компонент представлений лексичними знаннями. Під лексичними знаннями розуміється знання конкретної лексичної одиниці, знання значення конкретного лексико-семантичного варіанту, знання форми слова (фонетичний, графічний, граматичний, морфологічний, словотвірний, лексичний, семантичний, синтаксичний яруси мови) [65, с. 48].

Операційно-діяльнісний компонент, який полягає в готовності передавати комунікативний зміст в ситуації спілкування, включає вміння і навички передавати висловлювання відповідно до лексичних норм мови, що вивчається. Дієво-практичний або процесуальний компонент передбачає стратегію оволодіння словом, яка включає певні дії над словом.

Соціокультурний компонент лексичної компетенції передбачає знання культурного розмаїття лексики, володіння лексичними зразками офіційного і неофіційного стилю. Рефлексивний компонент передбачає конкретно-практичні стратегії, які в умовах самостійного вивчення мови забезпечують оволодіння мовними засобами, самостійне тренування і мовну практику, включення в різні ситуації мовного спілкування і використання мови, що вивчається як засобу виконання різних функціональних завдань. Рефлексивний компонент пов'язаний з самоконтролем, під яким ми маємо на увазі якість особистості, пов'язане з проявом її активності і самостійності (табл. 1.) [15, с. 69].

Табл. 1.1 Структура лексичної компетентності

Структура лексичної компетентності			
Когнітивний компонент	Операційна діяльність	Рефлексія	Соціокультурний компонент

<p>Мета – оволодіння змістовним предметом спілкування.</p>	<p>Мета – передавати зміст відповідно до комунікативних завдань і лексичних норм мови.</p>	<p>Мета – оволодіння знаннями, вміннями та навичками емоційно-ціннісного ставлення до отриманої інформації</p>	<p>Мета – сприймати і володіти лексикою знаннями, вміннями та навичками оформлення та розуміння мови відповідно до культури і норм мови, що вивчається</p>
<p>Включає: знання лексичного складу мови, вміння, навички використання лексичних знань для рішення комунікативних завдань</p>	<p>Включає: лексичні стратегії оформлення та розпізнавання мови</p>	<p>Включає: знання лексичного складу мови, емоційно-цінніше ставлення до отриманої інформації</p>	<p>Включає: Знання культури мови, що вивчається</p>

Лексична компетенція як система включає 5 компонентів: мотивацію, пізнання, практичну діяльність, рефлексію, поведінковий компонент [1]. Мотиваційний компонент визначає цілі і мотиви навчання лексиці, стимулює активність учнів до вивчення іноземної мови. Пізнавальний, або когнітивний,

компонент відповідає за сформовані знання про лексичні одиниці, і активність в подальшому їх застосуванні на практиці. Практичний компонент «забезпечує» вміння застосовувати і сприймати лексичні одиниці в процесі комунікації. Рефлексивний компонент «спонукає» аналізувати рівень володіння і правильність застосування засвоєних лексичних одиниць в мові. Поведінковий компонент передбачає вміння самостійно працювати з лексичними одиницями [1].

Формування лексичної компетенції залежить від формування у студентів лексичних навичок. У методичній літературі лексичний навик визначається як «автоматизована дія за вибором лексичної одиниці адекватна задуму і її правильному поєднанню з іншими одиницями в продуктивному мовленні (говоріння і письмо) і автоматизоване сприйняття і асоціювання зі значенням в рецептивної мови (аудіювання і читання)» [45, с. 19]. Лексичні навички формуються за певними принципами. З точки зору О. В. Турової, системоутворюючими принципами формування лексичних навичок в мовному вузі є:

- принцип єдності навчання лексиці й мовної діяльності;
- принцип інтегративності (інтеграція іноземної мови і спеціальності);
- принцип тематичної обумовленості (з урахуванням ВНЗ та спеціальності студентів);
- принцип верифікації ментальних компонентів у змісті навчання лексиці (вирішення проблемних ситуацій, максимально наближених до умов реального спілкування);
- принцип колективної взаємодії;
- принцип урахування дидактико-психологічних особливостей навчання і аудиторії [59].

Такі принципи спрямовані на розвиток комунікативної культури із застосуванням лексичних знань з певної тематики і входять в систему принципів сучасного комунікативно-когнітивного підходу.

Розглянемо також і етапи формування лексичних навичок у навчальному процесі. Перший етап формування лексичних навичок починається зі сприйняття сенсорної інформації про слово, а саме: сприйняття, впізнавання образу слова і його розрізнення (розпізнавання слова за його певними ознаками в різних модальностях). Наступним кроком відбувається процес запам'ятовування – когнітивна дія з утримання слів і їх зв'язків в пам'яті. Процес запам'ятовування повинен бути усвідомленим, тобто студенти повинні розуміти значення і сенс лексичних одиниць, а не механічно їх заучувати [64, с. 22].

Другий етап формування лексичних навичок передбачає практичні дії зі словом, багаторазове тренування «за шаблоном», з метою поступового розвитку умінь застосування нової лексики, запам'ятовування, переведення на рівень довготривалої пам'яті.

Третій етап формування лексичних навичок заснований на формуванні лексичних умінь, тобто етап творчого застосування знань, відпрацювання лексичних дій в нових умовах, лексична креативність, яка характеризується оригінальністю і самостійністю висловлювання, новизною думки. Набуті знання і навички дають можливість розвивати і вдосконалювати лексичну компетенцію, про рівень сформованості якої свідчить «здатність студентів вирішувати завдання, пов'язані із засвоєнням іншомовного слова при практичному користуванні ним у мовленні на основі набутих знань і відповідних умінь» [64, с. 23].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що лексична компетентність може бути визначена як комплекс лексичних навичок, якими вивчаючий іноземну мову оволодіває в процесі навчання.

1.2. Цілі, вимоги та етапи навчання монологу-опису студентів 3-го курсу

В умовах інтеграції в єдиний загальноосвітній простір з країнами Європейського Союзу мовні вміння випускників мовних ВНЗ повинні відповідати не тільки українським, а й загальноєвропейським вимогам володіння нерідними мовами. Згідно загальноєвропейської системи володіння мовою, досконалість передбачає вміння вільно брати участь у будь-якій розмові і дискусії, володіючи при цьому різноманітними ідіоматичними і розмовними засобами мови, швидко і виразно висловлюватися, виражати будь-які нюанси значення слів, вільних і стійких словосполучень.

Досягнення високого рівня розвитку усного іншомовного мовлення забезпечує готовність майбутніх фахівців до реального використання отриманих знань і умінь в професійній діяльності і, крім того, є важливим ресурсом соціального і професійного зростання.

Отже, усна іншомовна мова – це один з найважливіших елементів професійної майстерності сучасного фахівця. Як відомо, існує два види усномовленнєвої діяльності: діалог і монолог. Уміння будувати монологічне висловлювання є більш складним умінням, ніж, наприклад, вміння вести діалог. У діалогічному мовленні, «передача інформації спрямована в двох і більше напрямках, причому у кожного комуніканта, періоди мовної активності змінюються періодами сприйняття і обробки інформації», що істотно полегшує спілкування [44, с. 193].

Монологічне мовлення, на відміну від діалогічного мовлення, характеризується активністю тільки одного комуніканта, що означає «запланованість і запрограмованість не тільки окремих висловлювань або речень», як, наприклад, в діалозі, «але і всього повідомлення» [13, с. 205].

У нашій роботі ми звернемося до монологічного мовлення, яка визначається як «усне висловлювання однієї людини з метою повідомлення інформації, впливу або спонукання до дії, яке він, як правило, обдумує заздалегідь» [28, с. 533].

У сучасній літературі існує багато визначень монологічного мовлення.

Проблемі навчання іншомовного монологічного мовлення у ВНЗ присвячено багато досліджень (Ю. І. Пассов, В. Л. Скалкін, П. Л. Сопер, К. Bailey, F. Klippel, G. Neuf-Münkel, S. Thornbury). Дослідниками було описано психологічні та психолінгвістичні основи усного мовлення (І. О. Зимня, А. А. Леон'тєв); розроблено та теоретично обґрунтовано методику навчання усного мовлення на матеріалі художніх текстів (В. В. Матвейченко). До питання специфіки розвитку іноземного монологічного мовлення зверталися такі дослідники як Г. М. Уайзер, В. А. Бухбіндер, В. А. Скалкін, Ю. І. Пассов, І. В. Самойлюкевич, С. Ю. Ніколаєва, Р. Ю. Мартинова, Н. К. Складенко та інші.

Монологічне мовлення – мовлення однієї особи, що виражає в більш-менш розгорнутій формі свої думки, наміри, оцінку подій тощо. Одним із завдань, що висуває програма вищої школи з іноземної мови, є навчання монологічному мовленню. Метою навчання є формування умінь монологічного мовлення, під яким, наприклад у В. Скалкіна розуміється уміння комунікативно-мотивовано, логічно послідовно і складно, досить повно і правильно в мовленнєвому відношенні викладати свої думки в усній формі [53, с. 3].

Навчання іншомовного монологічного мовлення в сучасних ВНЗ є одним з найважливіших аспектів, оскільки саме цей аспект навчання дисциплінує мислення, навчає студента логічному мисленню і відповідно будувати своє висловлення таким чином, щоб довести свої думки до слухача. Монологічне мовлення, як і діалогічне, повинне бути ситуативно обумовлене і мотивоване, тобто в студента повинне бути бажання, намір повідомити щось слухачам іноземною мовою. Ситуація для монологу є відправним моментом, який утворює своє середовище – контекст. Тому монолог, як стверджує В. Л. Скалкін, є контекстуальним, на відміну від діалогу, що знаходиться в найтіснішій залежності від ситуації [53, с. 6].

Характеристика монологічного мовлення протилежна характеристиці діалогічного мовлення. По-перше, монологічне мовлення розгорнуте. У ньому майже не використовується загальна інформація, почерпнута з ситуації або з контексту [28, с. 73]. По-друге, монологічне мовлення – довільне. Для того, щоб опанувати ораторською монологічною промовою, потрібно мати навички розгорнутої мови, вміти говорити на будь-яку тему. Якщо людина має намір висловити якусь думку, вона довільно і деяким чином свідомо вибирає для цього адекватну вербальну (оптимальні для конкретного випадку слова і конструкції) і композиційно-логічну форму. Чим краще вона володіє вміннями ораторського монологічного мовлення, тим на більші одиниці тексту поширюється її довільність, тим більш універсальною вона стає, проникаючи в усі елементи висловлювання, підпорядковуючи кожне слово загальній лінгвокомунікативні задачі [28, с. 74].

По-третє, монологічне мовлення організоване, або заплановане. План може бути внутрішнім і формулюватися в розумі, а може бути наділений мовною формою у вигляді письмового конспекту висловлювання. Удосконалення вербальних умінь тягне за собою все меншу опору на конспект. У цій формі заздалегідь планується і вся діяльність, і кожне висловлювання. Тому необхідно проводити підготовку розгорнутої мови, попереднього процесу перекодування вихідного задуму в мовну схему майбутнього висловлювання, інакше кажучи, того процесу внутрішнього мовлення, який і може забезпечити перетворення вихідного задуму в розгорнуте мовне висловлювання [28, с. 75].

Монологічне мовлення має наступні комунікативні функції: інформативна (повідомлення нової інформації у виді знань про предмети і явища навколишньої дійсності, опис подій, дій, станів); функція впливу (переконання кого-небудь у правильності тих або інших думок, поглядів, переконань, дій; спонукання до дії або запобігання дії); емоційно-оцінна.

Говорячи про види монологічної мови, можна зробити висновок про те, що вона підрозділяється на два основних типи. До першого типу відноситься

звернення до слухача, яке може включати повідомлення, яке треба озвучити слухачам, персональне звернення або звернення до аудиторії. До цього типу мови відносяться, наприклад, навчальні лекції, презентації, публічні виступи.

До другого типу відноситься бесіда з самим собою. Цей вид монологічної мови орієнтується на невизначеного слухача, відповідно, не очікується відповідної реакції.

На думку О. О. Тарлаковської, в лінгвістиці існує кілька різних видів монологів, що залежать від комунікативної функції мови: опис, повідомлення, розповідь. Останній характеризується наявністю сюжету, а саме, зав'язки і розв'язки. У цьому випадку монологічна мова найчастіше не використовується [56, с. 58–63].

Повідомлення характеризується лаконічною хронологією послідовності дій, часто використовуваної для опису певних факторів, які найбільш чітко характеризують об'єкт опису. Монологічна мова має на увазі майстерність вираження і логічного завершення своїх думок, вміння поєднувати різні фрази, додавати і змінювати вже вивчені мовні конструкції і адаптувати їх, відповідно до своїх цілей, обговорити і розкривати факти, відомі причини подій [38, с. 12–16].

К. В. Фокіною виділяються також такі види монологічного мовлення, як опис, міркування і оповідання [60, с. 67]. Монолог-опис може бути конкретизованим і узагальненим, може включати в себе виклад ознак і властивостей. Для цього виду властиво використання номінативних і еліптичних припущень. Монологічна мова-опис переслідує мету повної характеристики предмета мови через перелік таких складових його ознак як: кількісні, якісні, структурні, функціональні.

Монолог-міркування підтримується за допомогою різноманітних цілей:

- забезпечення обґрунтованості дій;
- визначення їх причинно – наслідкових зв'язків;
- прийняття або обґрунтоване відхилення висновків.

Монологічна мова-міркування – це усне уявлення, пояснення, підтвердження будь-якої думки. Міркування складається з декількох частин: перша частина-теза, тобто ідея, яку необхідно логічно довести або спростувати; наступна частина – аргументація висловленої думки, докази, аргументи, що підкріплюються прикладами; остання частина являє собою висновок, узагальнення [66, с. 19].

В нашій роботі, увагу буде сфокусовано саме на навчанні студентів 3-х курсів формуванню монологу-опису. Цілі навчання монологу-опису полягають у формуванні наступних вмінь [36]:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов [36].

До вимог монологічного мовлення студентів 3-х курсів педагогічної спеціальності можна віднести:

- Вміння формувати імпровізаційне монологічне висловлювання в рамках тієї чи іншої тематики;
- Навички докладного опису того чи іншого об'єкту, надання всебічної характеристики;
- Використання багатства лексичного, граматичного матеріалу в рамках монологічного мовлення, формулювання ускладнених вставними конструкціями, складнопідрядних та складносурядних речень;
- Вміння граматично вірного висловлення власних думок.

Говорячи про етапи формування навичок монологу-опису, наведемо структуру розвитку навичок монологічного мовлення К. А. Габєєвої [12, с. 190], яка, спираючись на структуру мовленнєвої діяльності І. А. Зимньої, розробила систему вправ з розвитку вміння монологічного висловлювання, яка включає кілька етапів: етап мотивації, етап підготовки, етап реалізації та етап рефлексії. Кожен з етапів включає в себе наступні блоки:

1. Етап мотивації: стимул до висловлювання, апеляція до особистого досвіду;

2. Етап підготовки: інформаційний блок (у вигляді прослуханого або прочитаного тексту в монологічній формі), лексичний блок структурний блок стратегія навчання (Learning Strategy),

3. Етап реалізації: вправи, рольові ігри, мовні ситуації;

4. Етап рефлексії: аналіз / самоаналіз, спостереження / самоспостереження, використання стратегій навчання (Learning Strategies) і критеріїв оцінювання монологічного висловлювання, інформаційний блок (у вигляді прослуханого або прочитаного тексту в монологічній формі), оцінка / самооцінка.

У висновку зазначимо, що під монологічним висловлюванням слід розуміти зв'язне мовлення, яке складається з низки логічно, послідовно

пов'язаних між собою речень, інтонаційно оформлених і об'єднаних змістом або предметом висловлювання. Монологічне мовлення відрізняється від діалогічного своєю логічністю й послідовністю, а також здатністю до планування, відносною неперервністю розповіді, відносною змістовою завершеністю, комунікативною скерованістю.

1.3. Загальна характеристика мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності

В умовах сучасності, розуміння ролі наочності в навчальному процесі значно змінилося. Воно стало розглядатися в тісному зв'язку з методичними завданнями, які ставляться перед тим чи іншим засобом наочності, з необхідністю і доцільністю застосування саме цього засобу наочності на конкретному етапі навчального процесу. Виходячи з такої постановки проблеми, постає завдання знайти конкретне застосування наочності, тобто знайти такий метод внесення її в педагогічний процес, який забезпечив би не формальне застосування наочності, а дійсне її використання [41].

Наочність – це основа, на якій нова мова засвоюється ефективно, вона стає підґрунтям формування мовних процесів учнів. Використання засобів наочності забезпечує легкість і швидкість відтворення у свідомості зв'язків від слова іноземної мови, яке позначає поняття, до образу предмета і явища, і зв'язків від образу предмета, сприйманого в момент говоріння, до іншомовного слова, виражає поняття.

Професор педагогічних наук П. І. Підкасистий розуміє під принципами наочного навчання такі, за яких засвоєння знань великою мірою залежить від наочного матеріалу та технічних засобів, що використовуються в процесі навчання [46, с. 269].

Наочність є засобом навчання, що забезпечує оптимальне засвоєння навчального матеріалу і його закріплення в пам'яті, утворює фундамент

розвитку творчої уяви і мислення, є критерієм достовірності набутих знань, містить підказки для розкриття законів мови при її чуттєво-наочному сприйнятті [47].

Принцип наочності передбачає перехід від чуттєвого сприйняття до абстрактного мислення в процесі пізнання і є, на наш погляд, одним з провідних у навчанні. Застосування наочних і технічних засобів навчання сприяє не тільки ефективному засвоєнню відповідної інформації, стимулює процес запам'ятовування, але й активізує пізнавальну діяльність учнів; розвиває в них здатність пов'язувати теорію з практикою, з життям, формує навички технічної культури, виховує увагу, акуратність, підвищує інтерес до навчання.

Вважається, що принцип наочності – один з провідних у навчанні. Як ми вже зазначили, вперше у педагогіці теоретичне обґрунтування принципу наочності навчання репрезентував Я. А. Коменський у XVII ст. Великий чеський педагог, використовуючи досягнення народної педагогіки, знайшов засіб, що полегшує вивчення книжкового матеріалу. «Світ чуттєво-сприйманих речей в картинках» – сама назва однієї з його навчальних книг, яка представляє принцип наочності як один зі шляхів пізнання учня [55, с. 45].

Відповідно до цього принципу навчання будується на конкретних образах, які безпосередньо сприймаються студентом. Трактують принцип відноситься до «золотого правила» Я. А. Коменського («... Все можливе представляти для сприйняття почуттями, а саме: видиме – для сприйняття зором, чутне – слухом, запахи – нюхом, смакове – смаком, доступне дотику – шляхом дотику. Якщо будь-які предмети відразу можна сприйняти кількома почуттями, нехай вони відразу сприймаються декількома почуттями» [24, с. 302]), ідей та поглядів І. Г. Песталоцці, К. Д. Ушинського.

У процесі пізнання навколишньої дійсності, а так само і в процесі навчання, беруть участь всі органи чуття людини. Тому принцип наочності висловлює необхідність формування в учнів уявлень і понять на основі всіх

чуттєвих сприйняття предметів і явищ. Однак пропускна здатність у органів почуттів або «каналів зв'язку» людини з навколишнім світом різна. На думку деяких фахівців, якщо, наприклад, орган слуху пропускає 1000 умовних одиниць інформації за одиницю часу, то орган дотику за ту ж одиницю часу пропускає 10 000 умовних одиниць інформації, а орган зору – 100 000, тобто близько 80 % інформації про навколишній світ людина отримує за допомогою зору [18, с. 41].

Таким чином, відзначаючи найбільшу пропускну здатність інформації органів зору, ми ставимо принцип наочності на перше місце. Проте, цей принцип передбачає не тільки опору на зір, але і на всі інші органи чуття. На це положення звертав увагу і великий педагог К. Д. Ушинський. Він зазначав, як і Я. А. Коменський, що чим більше кількість органів відчуття бере участь у сприйнятті певного враження, тим міцніше воно закріплюється в нашій пам'яті [цит. за 61]. Фізіологи і психологи пояснюють це положення тим, що всі органи чуття людини взаємопов'язані. Експериментально доведено, що якщо людина одержує інформацію одночасно з допомогою зору і слуху, то вона сприймається більш ефективно в порівнянні з тією інформацією, яка надходить тільки за участі зору, або тільки через залучення слуху.

У сучасних умовах, коли основною метою навчання іноземним мовам є бажання студентів брати участь у міжкультурній комунікації іноземною мовою і самостійно удосконалюватися у здійсненні іншомовної мовленнєвої діяльності, наочність виступає в якості основи, на якій будується мова, вона визначає її зміст та умови протікання. Наочність служить вихідним моментом, джерелом і основою набуття знань.

Одним з найбільш ефективних та вживаних видів наочності є комп'ютерні технології. Комп'ютерні технології, що використовуються в процесі навчання, розуміються як один з видів технічних засобів навчання, що забезпечує функцію передачі інформації, а також отримання зворотного зв'язку в процесі сприйняття і засвоєння з метою подальшого розвитку тих чи інших

навичок і компетенцій на уроках англійської мови. Включення комп'ютерних технологій в процес навчання змінює характер традиційного уроку, робить його більш живим і цікавим, сприяє розширенню загального кругозору учнів, збагачення їх мовного запасу і країнознавчих знань [20].

Використання комп'ютерних технологій на уроках англійської мови сприяє індивідуалізації навчання та розвитку мотивованості мовної діяльності учнів. Специфіка комп'ютерних технологій, як засобів навчання англійської мови забезпечує спілкування з реальними предметами, що стимулюють реальну комунікацію: учні немов стають учасниками ситуацій, які представлені мовою, яка вивчається, грають певні ролі, вирішують «справжні», життєві проблеми.

Одним з актуальних і поширених напрямків впровадження використання комп'ютерних технологій в освітній процес навчального закладу є мультимедійні презентаційні технології. Презентації – електронні документи особливого роду, що відрізняються компактним мультимедійним змістом і особливими можливостями управління відтворенням (автоматичним або інтерактивним) [41].

Сучасні мультимедійні програмні засоби мають значні можливості у відображенні інформації, значно відрізняються від звичних, та здійснюють безпосередній вплив на мотивацію студентів, швидкість сприйняття матеріалу, і, таким чином, на ефективність освітнього процесу в цілому.

Комп'ютерна презентація, створена в програмному середовищі PowerPoint, являє собою послідовність слайдів, що містять мультимедійні об'єкти (музику, мультиплікацію та відеофрагменти). Перехід між слайдами здійснюється за допомогою керованих об'єктів або гіперпосилань. Програма MS PowerPoint призначена для створення і редагування довільних презентацій. Техніка обробки презентацій тісно пов'язана з технікою редагування текстових документів [20, с. 44]. Перевагою комп'ютерної презентації в сучасному освітньому процесі є:

- наочність для слухачів;

– тезисність для мовця, спікера, вчителя.

Основною одиницею електронної презентації в середовищі MS PowerPoint є слайд представлення навчальної інформації, що враховує ергономічні вимоги візуального сприйняття інформації. Виділяють наступні види мультимедійних презентацій:

1. статичні: користувач (студент) вивчає інформаційний матеріал, розміщений на слайдах презентації, але не має можливості змінити вміст слайдів (записати або зазначити на слайді правильну відповідь); послідовність перегляду слайдів проектується розробником презентації у вигляді жорсткої навігаційної схеми і не може бути змінена в процесі роботи;

2. інтерактивні: користувач, крім вивчення інформаційних матеріалів, може змінити вміст слайдів; навігаційна схема активної презентації є динамічною, послідовність переходу між слайдами визначається діями користувача в процесі виконання навчальних завдань, розміщених на слайдах [29, с. 102].

В ході вивчення іноземної мови, мультимедійні презентації є не тільки важливим засобом семантизації, але і засобом оволодіння ситуативної обумовленістю мови. За допомогою наочності створюються навчальні ситуації, в яких розвиваються комунікативні (діалогічні та монологічні навички), письмові, аудіальні навички. Викладачі англійської мови прагнуть використовувати мультимедійні презентації як засіб для стимулювання процесу засвоєння матеріалу, як додатковий засіб запам'ятовування і збереження інформації, як яскравий опорний сигнал, який сприяє розвитку таких здібностей студента, як засіб для активізації уваги, зорової та емоційної пам'яті [22, с. 30].

Нами були виявлені наступні основні функції, які виконують мультимедійні презентації в навчальному процесі:

1. Інформаційна. Мультимедійні презентації слугують джерелом інформації для студентів, з огляду на те, що в рамках заняття вони

використовуються, як допоміжний матеріал, розроблений для більш ефективного засвоєння навчального матеріалу, підґрунтя для практичного застосування отриманих навичок.

2. Мотиваційна. Використання мультимедійних презентацій на уроках іноземної мови розвиває два види мотивації: самомотивація, коли матеріал презентації цікавий сам по собі, і мотивація, яка досягається тим, що студент розуміє, що його компетентність – зростає. Цей факт приносить задоволення і надає впевненості у собі і своїх силах, а також бажання до подальшого вдосконалення.

3. Моделююча. Використання мультимедійних презентацій на уроці також може допомогти моделювати безліч різних ситуацій. Автентичні матеріали, застосовані в рамках презентації, створюють «в свідомості студента таку модель мови, яка оптимальна з точки зору породження повноцінної мови, а по-друге, образу світу, специфічного для даної культури [30, с. 21–22].

4. Інтеграційна. Ця функція полягає в тому, що в якості носія інформації, мультимедійні презентації можуть об'єднувати в собі не тільки навчальний матеріал, а й відображати конкретні явища і процеси навколишньої дійсності.

5. Ілюстративна. Ілюстративна функція полягає в тому, що студентам демонструють приклади того, як можна реалізувати на практиці досліджуваний ними матеріал. Поєднання аудіо та відео в рамках мультимедійних презентацій дозволяє автентичним матеріалам стати джерелом зразків автентичної мови. Крім вищесказаного, автентичні відеоматеріали відображають зміни, що відбулися в мові останнім часом.

6. Розвиваюча. Ця функція відповідає за розвиток механізмів пам'яті, мислення, а також розвитку особистісних якостей. Сприяє розвитку навичок і умінь мовних видів діяльності студентів в процесі оволодіння ними мовою, їх творчої діяльності, вона характеризується перенесенням знань і умінь в нову ситуацію [30, с. 23].

7. Виховна. Працюючи з мультимедійними презентаціями, студенти досягають іншу культуру, виховна функція забезпечує не тільки цей процес, а також вона сприяє інтеграції різних соціумів і активного діалогу культур, а це, в свою чергу, є глобальною метою навчання. Використання автентичних матеріалів в рамках мультимедійних презентацій реалізує принцип вивчення мови і культури одночасно [30, с. 24].

Таким чином, мультимедійні презентації можуть слугувати засобом розвитку лексичної компетентності студентів, з огляду на те, що вони є джерелом інформації, що містить автентичні матеріали, завдання на розвиток лексичної компетентності студентів, візуальні елементи, що можуть стати основою для розвитку навичок монологічного мовлення, зокрема, підґрунтям для утворення монологу-опису, тощо.

В рамках теоретичного дослідження, доцільно також навести вимоги до формування мультимедійних презентацій, яких необхідно дотримуватись в ході педагогічної діяльності:

1. Інформативність. Презентація повинна представляти собою цілісне повідомлення на розглянуту тему, що розкриває сутність проблеми, викладає певну інформацію і сприяє формуванню у слухачів необхідних знань в даній області.

2. Лаконічність. Оскільки інформація на слайді сприймається візуально, стислість, стислість і лаконічність тексту – необхідний фактор при створенні презентації. Узагальнити два вищеназваних ключових критерії можна формулою «мінімум слів – максимум інформації».

3. Логічність. Послідовність вилучення матеріалу повинна бути логічно обумовленою, щоб у слухачів склалося цілісне уявлення про проблему і сформувався розуміння причинно-наслідкових зв'язків.

4. Структурованість. Презентація повинна включати три основні компоненти: вступ, основну частину і висновок – кожен з яких вирішує визначену комунікативну задачу мовця. Інформація, представлена на слайдах,

повинна бути чітко структурована. По можливості статистичні дані та іншу фактичну інформацію слід представити за допомогою таблиць, переліків, діаграм, схем та інших графічних зображень, що сприяє кращому зоровому сприйняттю.

5. Наочність. Цей критерій багато в чому обумовлений попереднім, проте до нього слід віднести і використання ілюстративного матеріалу, який повинен доповнювати розглянуту проблему, корелювати з текстом і висловлювати певну думку мовця.

6. Виразність / образність. Незважаючи на те, що робота з презентаціями на заняттях у ВНЗ передбачає обговорення наукових проблем і орієнтована на розвиток навичок логічного мислення, вона носить навчальний характер і тому елемент гри в ній є допустимим. Це може проявлятися у виборі афоризмів або ілюстрацій, якщо вони відповідають темі, привертають увагу аудиторії і провокують дискусію. Емоційний вплив на аудиторію за допомогою образів сприяє більш ефективній комунікації [29, с. 33].

У висновку зазначимо, що мультимедійні презентації відіграють важливу роль у формуванні лексичної компетентності студентів з огляду на мультифункціональність такого виду наочності, простоту у використанні, доступність викладу інформації.

Висновки до першого розділу

В рамках дослідження теоретичних джерел було з'ясовано, що комунікативна компетентність складається з трьох ключових компетентностей: прагматичної; соціолінгвістичної (мовний досвід); лінгвістичної (мовленнєвий досвід), яка включає в себе: лексичну компетентність, граматичну

компетентність, семантичну компетентність, фонологічну компетентність, орфографічну компетентність, орфоепічну компетентність.

Аналіз показав, що лексична компетентність може бути визначена як комплекс лексичних навичок, якими вивчаючий іноземну мову оволодіває в процесі навчання. У структуру лексичної компетентності входять: когнітивний компонент, операційно-діяльнісний, дієво-практичний, соціокультурний і рефлексивний компоненти. Когнітивний компонент представлений лексичними знаннями. Лексична компетенція як система включає 5 компонентів: мотивацію, пізнання, практичну діяльність, рефлексію, поведінковий компонент.

Також, було зазначено, що монологічне мовлення – мовлення однієї особи, що виражає в більш-менш розгорнутій формі свої думки, наміри, оцінку подій тощо. Одним із завдань, що висуває програма вищої школи з іноземної мови, є навчання монологічному мовленню. Монологічне мовлення має наступні комунікативні функції: інформативна (повідомлення нової інформації у виді знань про предмети і явища навколишньої дійсності, опис подій, дій, станів); функція впливу (переконання кого-небудь у правильності тих або інших думок, поглядів, переконань, дій; спонукання до дії або запобігання дії); емоційно-оцінна.

До вимог монологічного мовлення студентів 3-х курсів педагогічної спеціальності було віднесено: Вміння формувати імпровізаційне монологічне висловлювання в рамках тієї чи іншої тематики; Навички докладного опису того чи іншого об'єкту, надання всебічної характеристики; Використання багатства лексичного, граматичного матеріалу в рамках монологічного мовлення, формулювання ускладнених вставними конструкціями, складнопідрядних та складносурядних речень; Вміння граматично вірного висловлення власних думок.

Аналіз показав, що одним з актуальних і поширених напрямків впровадження використання комп'ютерних технологій в освітній процес

навчального закладу є мультимедійні презентаційні технології. Було зазначено, що мультимедійні презентації можуть слугувати засобом розвитку лексичної компетентності студентів, з огляду на те, що вони є джерелом інформації, що містить автентичні матеріали, завдання на розвиток лексичної компетентності студентів, візуальні елементи, що можуть стати основою для розвитку навичок монологічного мовлення, зокрема, підґрунтям для утворення монологу-опису, тощо.

РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МОНОЛОГУ-ОПISУ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

2.1. Відбір і організація матеріалів мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу

Мультимедійні матеріали, що використовуються в процесі навчання, розуміються як один з видів технічних засобів навчання, що забезпечує функцію передачі інформації, а також отримання зворотного зв'язку в процесі сприйняття і засвоєння з метою подальшого розвитку тих чи інших навичок і компетенцій на уроках англійської мови. Включення мультимедійних презентацій в процес навчання змінює характер традиційного уроку, робить його більш живим і цікавим, сприяє розширенню загального кругозору студентів, збагачення їх мовного запасу і країнознавчих знань [35].

Використання мультимедійних презентацій на заняттях з англійської мови сприяє індивідуалізації навчання та розвитку мотивованості мовної діяльності студентів. Специфіка мультимедійних презентацій, як засобів навчання англійської мови забезпечує спілкування з реальними предметами, що стимулюють реальну комунікацію: студенти немов стають учасниками ситуацій, які представлені мовою, яка вивчається, грають певні ролі, вирішують «справжні», життєві проблеми.

Серед безлічі аргументів на користь використання мультимедійних презентацій основними можна вважати такі:

- можливість працювати над мовою на основі автентичних комунікативних ситуацій (звук, картинка, кадр, усна мова, жести і т. д.);
- залучення читання, тобто в сприйняття різних елементів ситуацій, що полегшує мовний доступ, зокрема доступ до розуміння лексики;
- швидкість оволодіння навичками усного мовлення;
- численні соціально-культурні елементи, представлені в комунікативних ситуаціях;

- можливість для студента мати візуальну підтримку під час здійснення монологічного мовлення;
- різноманіття і гнучкість використання мультимедійних презентацій [19, с. 12].

Для того, щоб успішно застосувати мультимедійні презентації на практиці, необхідно організувати алгоритм роботи з ними. Але перш за все необхідно враховувати рівень знань студентів. Матеріали мультимедійних презентацій повинні бути досить зрозумілими, щоб студенти змогли впоратись із завданнями, а викладач, в свою чергу, не витрачав багато часу на роз'яснення важких граматичних конструкцій і переклад лексичних одиниць. На самому початку варто визначити навчальні цілі та завдання, а саме, чого ми зможемо досягти після проведеного заняття.

Наступним важливим етапом є вибір теми мультимедійних презентацій, необхідно знати для чого і чому саме на цю тему буде розроблено презентацію. Багато вітчизняних і зарубіжних дослідників-методистів приділяють велику увагу проблемі відбору мультимедійних презентацій для уроків іноземної мови. Аналізуючи роботи різних авторів, які тривалий час займалися цією темою, а саме роботи Р. П. Мільруд [34], Є.В. Носонович [42], R.C Scarcella [69], ми змогли виділити наступні критерії відбору матеріалу для формування мультимедійних презентацій:

- матеріали повинні відповідати рівню мовної підготовки учнів за мовним змістом;
- тематика мультимедійних презентацій повинна бути актуальною;
- не варто забувати про якість звукового і графічного оформлення;
- особливості жанру повинні відповідати поставленим навчальним цілям і задачам, а також інтересам студентів;
- необхідно враховувати країнознавчу специфіку обраного матеріалу;
- соціокультурний зміст матеріалу має відповідати меті формування лексичної компетенції;

- також необхідно враховувати інформаційну та художню цінність;
- не варто забувати про жанрово-композиційну різноманітність;
- матеріал мультимедійних презентацій повинен бути популярний серед глядацької аудиторії;
- матеріал мультимедійних презентацій має носити практичний навчальний характер;
- матеріал мультимедійних презентацій має відповідати меті заняття, слугувати візуальною підтримкою матеріалу заняття.

Також враховуються комунікативна значимість матеріалів мультимедійних презентацій, життєвих ситуацій і форм спілкування, якими учням доведеться скористатися. Отже, при відборі матеріалів мультимедійних презентацій слід дотримуватися перерахованих вище критеріїв і віддавати перевагу тим матеріалам, які можуть формувати комунікативну компетенцію і лексичні навички студентів, також вони повинні відображати загальнопрофесійну спрямованість і елементи соціокультури, передавати особливості менталітету країни і національного спілкування мовою, яка вивчається [36, с. 54]. Використовуючи цей підхід, вся вивчена лінгвістична інформація вводиться, засвоюється і закріплюється в діючій формі, а жива іншомовна мова, в свою чергу, стає сенсом і суттю викладання.

Включаючи матеріали мультимедійних презентацій в навчальний процес, важливо враховувати їх жанрові особливості. При підготовці до показу важливо визначити скільки часу можливо приділити роботі з мультимедійною презентацією. Вона може містити елементи візуальної підтримки як всього заняття, так і виступати як частина заняття, або як допоміжний матеріал для виконання домашнього завдання за моделлю «перевернутий клас».

Наступним кроком, необхідно розробити систему вправ до презентації. Важливо враховувати, що система повинна бути розроблена з урахуванням поставлених цілей і завдань, а також мовознавчих і країнознавчих особливостей заняття і його тематики. Безумовно, процес підбору матеріалів мультимедійних

презентацій, а також розробки системи вправ до них, є дуже трудомістким, він може займати багато часу і вимагати багато зусиль з боку викладача. Однак, один раз зібравши матеріал і обробивши його, їм можна буде користуватися неодноразово.

Нижче представлені фактори, що сприяють підвищенню ефективності матеріалів мультимедійних презентацій, підготовлених до перегляду на занятті:

1. Ступінь візуальної підтримки.

Візуальна підтримка – це елемент, що допомагає в розумінні усних повідомлень. Використовуючи мультимедійні презентації в процесі вивчення іноземної мови, важливо вибрати матеріали з високим ступенем візуальної підтримки [39, с. 49].

2. Ясність картинки і звуку.

Більшості учнів в процесі навчання заважає низька якість звукового супроводу фрагментів мультимедійних презентацій, якщо такі залучено до роботи. Крім того, нелінгвістичні елементи (музика, фоновий шум) можуть відволікти студентів. З технічної точки зору менш імовірно, що візуальний елемент буде настільки неясний, що буде перешкоджати розумінню матеріалу мультимедійних презентацій. Це можливо тільки в тому випадку, якщо фрагмент буде низькоякісною копією.

Якщо повернутися до критерію ясності звуку, то все залежить від того, що необхідно отримати в результаті демонстрації мультимедійних презентацій: подати мовний матеріал або дати можливість студентам самостійно його виявити. Наприклад, представляючи мовний матеріал, можна дати студентам список лексики, фраз, ідіом, представлених у відеофрагменті презентації, щоб вони, наприклад, піднімали руку, коли почують певну ідіому. Для цього завдання має бути вибрано відео з високою звуковою якістю, оскільки учні зосереджують свою увагу на запропонованих їм пунктах. Незалежно від того, яке завдання було поставлене, якість зображення і звуку є запорукою успішного розуміння переглянутого матеріалу.

3. «Щільність» мови.

Інший важливий фактор у відборі матеріалів мультимедійних презентацій – мовна щільність. Так, текст мультимедійної презентацією має чітко відповідати рівню знань студентів, не бути занадто складним, що заважатиме розумінню матеріалу, або занадто простим, що знижуватиме рівень знань студентів.

4. Ясність мови.

Ясність мови, норми мови і акценту – є факторами, що визначають, наскільки важкий буде матеріал мультимедійних презентацій для сприйняття студентами. Так, якщо презентація містить відеофрагменти або аудіофрагменти, мова акторів, дикторів має бути чіткою, без незрозумілих студентам акцентів [42, с. 19].

5. Мовний зміст.

У підготованні текстів мультимедійних презентацій важливим фактором є лінгвістичні аспекти (специфічні граматичні структури, мовні функції, або розмовні вирази), представлені в ній. Так, тексти мультимедійних презентацій мають містити такі лексичні граматичні, синтаксичні одиниці, які відповідатимуть рівню знань студентів, та слугуватимуть для його підвищення.

6. Мовний рівень.

Рівень складності мови презентація також є важливим фактором у відборі матеріалу для уроку. Говорячи, наприклад, про відео-фрагменти презентації, варто зазначити, що існує, принаймні, два способи використовувати відеоматеріали, які містять мову, занадто складну для рівня учнів. Перш за все, не варто показувати цілий фрагмент; необхідно виокремити індивідуальні сцени, які можуть використовуватися незалежно. По-друге, після перегляду складного сюжету можна дати студентам легке завдання. Таким чином, вибір матеріалу буде визначений не тільки мовним рівнем студентам, а й завданнями до пропонованого ролику.

7. Інтерес.

Смаки учнів різні: що одним цікаво, іншим може здатися нудним. Великим успіхом користуються матеріали занять, орієнтовані на опрацювання, вирішення злободенних проблем суспільства взагалі, та окремих вікових категорій, наприклад, студентів, які беруть участь в занятті. Таким чином, необхідно добирати матеріал, який матиме актуальну тематику [43, с. 20].

8. Довжина послідовності.

Довжина презентації має відповідати поставленим цілям: якщо презентація створена для того, щоб здійснювати візуальну підтримку протягом всього заняття, послідовність слайдів має відповідати послідовності етапів заняття та його структурі [54, с. 21].

У підсумку зазначимо, що для кращої роботи з мультимедійними презентаціями, вчителю необхідно:

- Бути добре ознайомленим з записом (зміст, тривалість, порядок, тощо).
- Заздалегідь перевіряти пристрій: комп'ютер, проектор.
- Бути впевненим, що викладач розбирається в налаштуваннях пристрою.
- Перевірити розповсюдження звуку, тон і оглядовість з різних кутів класу.
- Продумувати план уроку.

2.2. Підсистема вправ для навчання монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій

Розробимо також підсистему вправ для навчання монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Пропонуємо розділити всі вправи на п'ять блоків:

- 1) Вправи на основі мультимедійних засобів;
- 2) Вправи-проекти;
- 3) Вправи-презентації;
- 4) Вправи на основі роботи над зображенням;

5) Заняття за типами «Круглий стіл», «Он-лайн-конференція».

Вправи на основі мультимедійних засобів включають в себе самостійну роботу студентів із допоміжною презентацією, яку викладач підготував заздалегідь. Студенти опрацьовують інформацію, включену в текст презентації, або подані поза презентацією. Презентація може виконувати роль основного або допоміжного навчального матеріалу. В рамках заняття, відпрацювання монологічного мовлення відбувається на основі мультимедійних презентацій, які містять алгоритм монологічного мовлення, етапи здійснення промови, зображення, яке необхідно описати, застосовуючи монолог-опис, тощо. Так, мультимедійна презентація може стати основою монологічного мовлення, здійснюваного без підготовки. В таких умовах, слайд мультимедійної презентації може містити орієнтовний план основних аспектів, які студент має висвітлити в процесі монологічного мовлення, або на слайді може бути наведено основні лексичні одиниці, які студент може застосувати в процесі монологу-опису.

Другий блок – вправи-проекти – виконання або реалізація проекту – полягає в тому, що студенти працюють з інформацією, синтезують і аналізують ідеї, тобто формують і формулюють свої думки. Проект, як відомо, виконується в рамках якоїсь однієї певної теми. Проектна діяльність сприяє тому, що студенти поступово оволодівають новою інформацією по темі, тим самим починають добре орієнтуватися в ній. Монолог-опис здійснюється на етапі презентації власного проекту за розробленням мультимедійної презентації. Отже, метод проектів є ефективним прийомом навчання монологічного мовлення.

Таким творчим проектом може стати створення передачі на тему «Новини». На кожне заняття студенти призначають «диктора», який несе відповідальність за інформування класу щодо найцікавіших подій у світі та висловити свою думку, яку викликає та чи інша подія. Така практика допоможе студентам почувати себе розкуто перед аудиторією та висловлювати власні

думки за допомогою монологу-опису. Так як проект передбачає наявність наглядних матеріалів (мультимедійної презентації), яка стане підґрунтям в процесі монологічного мовлення. Подібні дикторські вправи можна застосовувати на кожному занятті. Вони потребують в середньому 5 хвилин. Перевага також є і в тому, що кожен студент, протягом короткого часу (залежить від кількості осіб в групі) зможе взяти участь у подібному проекті

Наступний блок навчання монологічного мовлення є презентація або усний виступ з певної проблеми. Він відрізняється від простого повідомлення поглибленою змісту, розгорнення, більш чіткою організацією, більшою мовною та інформаційною складністю (кількістю інформації або інформаційною насиченістю), більш ефективним впливом на аудиторію. Презентація, наприклад, відображає результати вивчення проблеми або підводить підсумки дослідницької роботи.

Метою презентації є:

- 1) передача інформації;
- 2) вираження та представлення своєї думки;
- 3) аргументування точки зору;
- 4) переконання.

Пропонуємо наступну побудову «Presentation»:

- 1) короткий вступ, що включає в себе основну ідею і формулювання мети виступу;
- 2) докладне представлення інформації, розвиток основної ідеї – її обґрунтування, уточнення, пояснення;
- 3) висновки і висновок;
- 4) запрошення до обговорення.

За нашою методикою, «Presentation» – заняття мають проводитись один раз на місяць у формі семінару. Кожен з учнів старшої школи має представити власноруч розроблену мультимедійну презентацію за вищевказаним планом. Тематика може бути абсолютно різноманітна, в залежності від актуальних тем,

наприклад: current generation; morality and responsibility; health and nutrition; science; miscellaneous; artificial intelligence; space; Internet etc. В рамках кожної з наведених обширних тематик, учні старшої школи мають обрати власну, але таким чином, щоб обрані теми не повторювались. Такий вид роботи не тільки допоможе розвинути монологічні комунікативні навички, але й покращити рівень взаємодії між студентами, внутрішньогрупової комунікації.

Усні виступи припускають, що учень вміє підтримувати контакт з аудиторією, вступати у взаємодію з партнерами.

Наступний блок прийомів – це прийоми породження семантичних асоціацій (word associations): «Brainstorming» («Мозковий штурм»), «Mind-mapping» (складання семантичної карти) які представляють собою генерацію ідей. В ході цих завдань студенти побуджуються до пошуку яскравих, образних, «метафоричних» аналогій, описів. Стимулом до породження семантичних асоціацій може служити ключове слово, ключове поняття, тема або зоровий образ, в зв'язку з яким виникає велике семантичне поле.

«Brainstorming» і «Mind-mapping» дозволяють:

- стимулювати мовно-розумову діяльність студентів;
- актуалізувати мовний досвід;
- активізувати словниковий запас.

На основі семантичної карти студентам пропонується побудувати власні монологічні висловлювання, які були адресовані певної аудиторії.

Четвертий блок – вправи на основі роботи над текстом. Опрацювання тексту та підготовка відбуватиметься в ході самостійної роботи, а здійснення монологічного мовлення – в умовах класної роботи. При роботі над будь-яким текстом студентам можуть бути запропоновані наступні завдання:

- «Визначте надзавдання тексту і сформулюйте його у вигляді одного ключового речення, зверненого до конкретної аудиторії» – Formulate the main idea of the text in a purpose sentence addressing some concrete audience»;

- «Складіть план тексту у вигляді речень, згідно основних композиційних частин: введення, основної частини і висновку» – «Make up a sentence outline of the text. Each point of your outline should correspond to Exposition, Complications, Climax, Outcome of the story»;
- «Знайдіть в тексті слова і вирази, які вказують на авторське відношення до повідомляються фактів і подій» – «Find in the text words and word expressions showing the author's attitude to the facts and events of the text»;
- «Озаглавьте текст таким чином, щоб було показано ставлення автора до подій тексту» – «Entitle the text taking into account the author's attitude to the events of the text»;
- «Розділивши текст на композиційні частини, назвіть кожну з них» – «Dividing the text into the taking into account its plot, name each part»;
- «Подивіться текст і назвіть слова, які вживаються для узагальнення сказаного або вказують на висновок» – «Look through the text and find words showing conclusion»;
- «Використовуйте задані ланцюжки слів (ключових слів), відповідних вузловим моментам композиції – експозиції, зав'язки, кульмінації, розв'язки, – для створення сюжетної лінії вашого монологічного висловлювання з впливаючим ефектом» – "Using these key words which correspond to Exposition, Complications, Climax, Outcome of the story, make up a story of your own ".

П'ятий блок завдань – проведення занять за типами «Круглий стіл», «Он-лайн-конференція».

Круглий стіл – це метод активного навчання, одна з організаційних форм пізнавальної діяльності учнів, що дозволяє закріпити отримані раніше знання, заповнити відсутню інформацію, сформувані вміння вирішувати проблеми, зміцнити позиції, навчити культурі ведення дискусії¹, сформувані вміння монологічного мовлення. Даний метод навчання включає в себе: різні види семінарів і дискусій. В основі даного методу закладено принцип колективного

обговорення проблем, що вивчаються в системі освіти. Основна мета таких занять, полягає в тому, щоб дати студентам можливість практичного використання теоретичних знань в умовах, що моделюють форм діяльності науковців. Такі заняття, на думку О. М. Матюшкіна, забезпечують розвиток креативності, пізнавальної мотивації та професійного використання знань у навчальних умовах. Професійне використання знань – це вільне володіння мовою відповідної науки, наукова точність оперування формулюваннями, поняттями, визначеннями. Студенти повинні навчитися виступати в ролі доповідачів і опонентів, володіти вміннями і навичками постановки і вирішення інтелектуальних проблем і завдань, докази і спростування, відстоювати свою точку зору, демонструвати досягнутий рівень теоретичної підготовки [31, с. 55].

Останнім часом метод круглого столу активно використовується і інтегрується в навчальні програми іноземних мов. Круглий стіл завжди об'єднаний будь-якої темою або проблемою і, як правило, стає завершальним етапом у вивченні будь-якого розділу.

Організація круглого столу включає в себе три етапи: підготовчий, основний або дискусійний етап підведення підсумків. Підготовчий етап передбачає вибір теми, підбір матеріалу, визначення складу учасників, вибір ведучого. Викладач на цьому етапі надає допомогу і консультує студентів з усіх виникаючих питань.

Основний етап складається з виступів ведучого та учасників, питань та обговорення в групі. Поліфонічність, властива такій роботі дозволяє студентам виробити навички самостійного і критичного мислення, вчить їх відстоювати свою точку зору. Для ефективної роботи на цьому етапі, необхідно дотримання загальних правил, які допоможуть зробити роботу більш продуктивною. Передбачається, що всі виступаючі будуть дотримуватися наступних критеріїв:

1. Час виступу-6-7 хвилин;
2. Виступ супроводжується презентацією, яка відповідає темі виступу;

3. Презентація містить тільки ключові факти \ цифри, але не суцільний текст, який читає виступаючий;

4. Виступ логічно структуровано: виступаючий вітає аудиторію, позначає структуру свого виступу і згодом їй слід, пропонує слухачам задати питання, дякує за увагу;

5. Виступаючий дотримується мовного етикету, ясно і коректно відповідає на питання [31, с. 56].

Етап підведення підсумків передбачає як рефлексію самих виступаючих, так і оцінку викладача. Слід зауважити, що наявність заздалегідь визначених критеріїв полегшує цей процес, робить його більш прозорим і полегшує роботу викладача. Так як викладач виступає в цьому випадку в ролі організатора, то критеріальне оцінювання представляється в цьому випадку найбільш адекватним. Оцінка знижується якщо:

1. Виступаючий читає текст презентації;

2. Презентація містить менше 5 слайдів (не включається слайд з темою і слайд з вдячністю за увагу);

3. Тест або зображення на слайді – нечіткі, зображення на слайді не пов'язане з тим, що говорить доповідач;

4. Виступаючий допускає лексичні та граматичні помилки, що спотворюють сенс висловлювання;

5. Електронна презентація замінює виступ.

Круглий стіл також можна побудувати за моделлю не окремих виступів, а обговорення конкретної проблеми. Прикладом може слугувати заняття-круглий стіл на тему «Personal degradation», де основою для здійснення монологів-описів є таке зображення (рис. 2.2):

Рис. 2.2 Приклад зображення для монологу-опису

Викладач, засобами мультимедійної презентації, пропонує до обговорення зображення, яке репрезентує сучасні проблеми суспільства. Протягом виділеного періоду часу, студенти спілкуються, описують зображення та пропонують рішення щодо виявлених проблем.

Заняття-конференція має схожі завдання та етапи. Конференція відбувається на задану тематику, студенти мають змогу підготуватись самостійно, оформлюють мультимедійні презентації на основі яких здійснюється доповідь.

Таким чином, нами було розроблено примірники вправ та етапів їх впровадження з метою формування навичок монологу опису студентів 3 курсів. Результати ефективності впровадження методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій буде наведено в наступному підпункті.

2.3. Модель навчального процесу з навчання студентів монологу-опису на основі комбінованих технологій

Навчання студентів монологу опису на основі комбінованих технологій передбачає наявність певної моделі, на яку викладач може орієнтуватись в ході планування заняття. Зазначимо, що комбіновані технології передбачають поєднання тих чи інших моделей заняття. В нашому дослідженні, модель навчального процесу передбачає впровадження такого типу комбінованого навчання, як перевернутий клас. Перевернутий клас – це модель навчання, при якій вчитель надає матеріал для самостійного вивчення вдома, а на очному занятті здійснюється практичне закріплення матеріалу. Для перевернутого навчання характерне використання водкастів (vodcast), подкастів (podcast), і преводкастинга (pre-vodcasting).

Подкаст – (Podcast) – це звуковий файл (аудіолекція). Студенти можуть завантажувати подкасти на свої пристрої, як стаціонарні, так і мобільні, або слухати лекції в режимі онлайн.

Водкаст (vodcast від video-on-demand, тобто відео за запитом) – подкаст з відеофайлами.

Пре-водкастинг (Pre-Vodcasting) – це освітній метод, в рамках якого викладач створює водкаст зі своєю лекцією, з метою формування в студентів уявлення про тему ще до заняття, на якому ця тема буде розглянута. Метод преводкастинга – це первісна назва методу перевернутого класу.

Перевернутий клас (Flipped Class) – це модель навчання, в якій виконання домашньої роботи, крім іншого, включає в себе застосування технологій водкасту:

- перегляд відеолекції;
- читання навчальних текстів, розгляд пояснюючих малюнків;
- проходження тестів на початкове засвоєння теми.

Класна робота присвячується розбору складної теоретичної частини і питань, що виникли в студентів в процесі виконання домашньої роботи (не більше 25-30% часу). Також на занятті, студенти під наглядом викладача вирішують практичні завдання та виконують дослідницькі завдання. Після заняття, вдома завершуються практичні завдання, виконуються тести на розуміння і закріплення пройденної теми.

Таким чином, в нашому дослідженні, модель формування навичок монологу опису буде укладено на основі опрацювання теоретичного матеріалу вдома, а на занятті буде здійснюватися практичне відпрацювання монологічних навичок студентів.

Етапи формування навичок монологічного мовлення включають в себе наступні:

1. Етап мотивації: стимул до висловлювання, апеляція до особистого досвіду;
2. Етап підготовки: інформаційний блок (у вигляді прослуханого або прочитаного тексту в монологічній формі), лексичний блок структурний блок стратегія навчання;
3. Етап реалізації: вправи, рольові ігри, мовні ситуації;
4. Етап рефлексії: аналіз / самоаналіз, спостереження / самоспостереження, використання стратегій навчання (Learning Strategies) і критеріїв оцінювання монологічного висловлювання, інформаційний блок (у вигляді прослуханого або прочитаного тексту в монологічній формі), оцінка / самооцінка.

Модель навчального процесу можна представити на рис. 2.1.

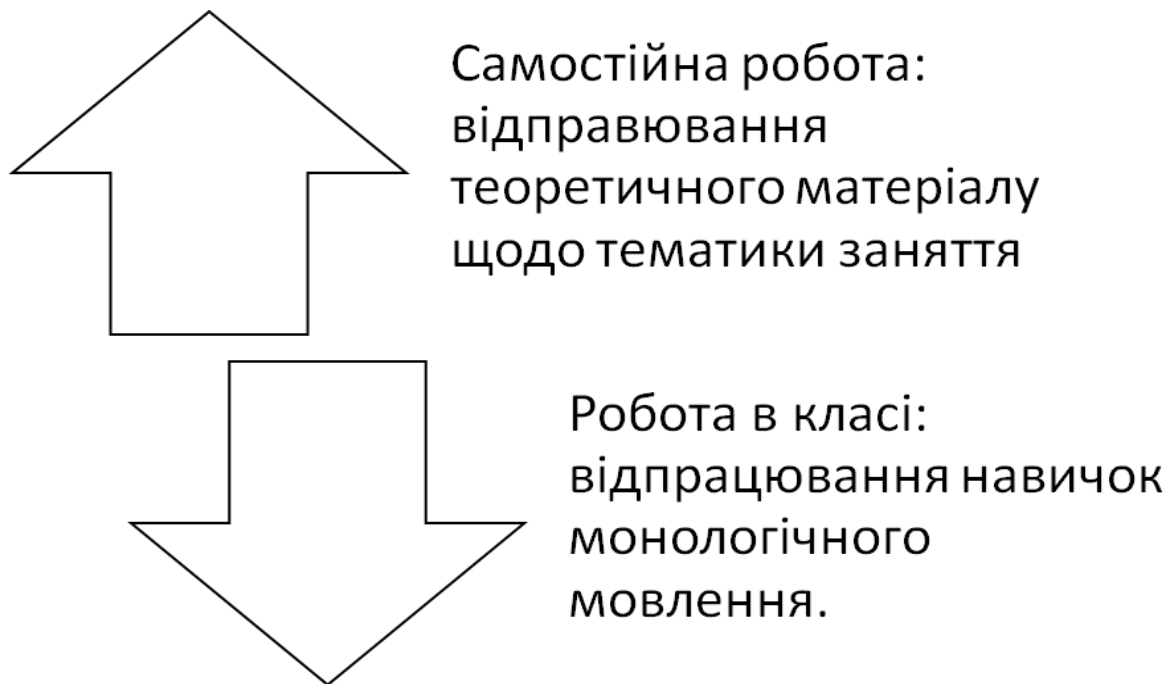

Рис. 2.1 Модель навчального процесу

Отже, модель включає в себе два блоки, кожен з яких складається з таких складових:

I. Самостійна робота:

1. Опрацювання теоретичного матеріалу;
2. Підготовлення до практичної роботи на занятті;
3. Перевірка отриманих знань в процесі минулого заняття.

II. Робота в класі:

1. Коротка перевірка опрацьованих теоретичних матеріалів;
2. Робота над відпрацюванням практичних навичок – вправи, рольові ігри, мовні ситуації;
3. Етап оцінювання отриманих навичок.

Завдання, які буде впроваджено в рамках наведеної моделі, буде наведено в наступному підрозділі.

2.4. Пробне навчання з перевірки ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій

В цьому підрозділі буде наведено результати пробного навчання з перевірки ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

Мета експерименту – дослідження ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

Експериментальне дослідження проводилося серед студентів 3 курсу. В табл. 2.1 представимо паспорт експерименту:

Завдання	Дослідження ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.
Об'єкт	Студенти 3 курсу
Спосіб проведення спостереження	Відкрите спостереження
Спосіб фіксації отриманих даних	Графічний
Метод аналізу зібраного матеріалу	Зіставний
Етапи	1) Проведення пробного заняття; 2) Збір результатів першого спостереження; 3) Впровадження методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

	4) Проведення другого спостереження; 5) Зіставлення результатів, аналіз, висновки.
--	---

Таблиця 2.1 Паспорт експерименту

Отже, наше дослідження складається з п'яти етапів. На першому етапі, було проведено дослідження, за матеріалами, викладеними вище. Другий етап містить в собі збір інформації про рівень навичок монологічного мовлення студентів 3 курсу.

Третій етап несе в собі досить довготривалий процес відпрацювання навичок монологічного мовлення, зокрема, навичок монологу-опису, із залученням технології комбінованого навчання та мультимедійних презентацій. Завдання мають впроваджуватись в кожне заняття.

На четвертому етапі проводиться робота з проведення спостереження ефективності впровадження нової методики викладання англійської мови.

На п'ятому, завершальному етапі, зіставляються результати першого и другого спостереження, та робляться висновки про результативність використання методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

В ході аналізу, відповіді студентів будуть оцінені за чотирма рівнями:

- Високий рівень – 10–12 балів;
- Задовільний рівень – 7–9 балів;
- Середній рівень – 4–6 балів;
- Низький рівень – 3–0 балів (Табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Характеристика рівнів оцінки сформованості монологічної компетентності в досліджуваній групі

Рівень	Бали	Характеристика
Оптимальний	12-10	Студент має високий рівень монологічної

		компетентності, може здійснювати як заздалегідь підготований, так і непідготований монолог, здійснює монолог як з візуальною опору, так і без. Вільно, без довгих зупинок здійснює монолог, користується широким спектром мовних засобів, синтаксично та граматично коректно будує речення.
Задовільний	9-7	Студент має задовільний рівень монологічної компетентності, може здійснювати заздалегідь підготований монолог, непідготований монолог здійснює зі складнощами. Здійснює монолог з візуальною опору, без візуальної опори – зі складнощами. Здійснює монолог з зупинками, користується значним спектром мовних засобів, будує речення з незначними граматичними та синтаксичними помилками.
Середній	6-4	Студент має середній рівень монологічної компетентності, зі складнощами здійснює як заздалегідь підготований, так непідготований монолог. Зі складнощами здійснює як монолог з візуальною опору, так і без візуальної опори. Здійснює монолог з зупинками, користується середнім спектром мовних засобів, будує

		речення зі значними граматичними та синтаксичними помилками.
Низький	3-1	Студент має низький рівень монологічної компетентності, зі складнощами здійснює заздалегідь підготований монолог. Не підготований монолог формулює складно. Зі складнощами здійснює як монолог з візуальною опору, так і без візуальної опори. Здійснює монолог з зупинками, користується вузьким спектром мовних засобів, будує речення зі значними граматичними та синтаксичними помилками.

З огляду на те, що всі вправи дослідження було розподілено на п'ять блоків, нами буде наведено оцінювання монологічних навичок студентів за п'ятьма критеріями

- 1) результати виконання вправ на основі мультимедійних засобів;
- 2) результати виконання вправ-проектів;
- 3) результати виконання вправ-презентацій;
- 4) результати виконання вправ на основі роботи над зображенням;
- 5) результати занять за типами «Круглий стіл», «Он-лайн-конференція».

Отже, маємо наступні результати.

Згідно першого етапу експерименту, нами було з'ясовано рівень сформованості монологічної мови студентів досліджуваної групи. За першим критерієм, результати виконання вправ на основі мультимедійних засобів, монологічне мовлення студентів було оцінено наступним чином: 32% студентів продемонструвало низький рівень, та отримало оцінки від 1-го до 4-х балів. 40% студентів отримали оцінки від 4-х до 6-ти балів (середній рівень), та 27% продемонстрували задовільний рівень монологічної компетентності, та отримали оцінку від 7-ми до 9-ти балів. Жоден зі студентів не продемонстрував високий рівень монологічної компетентності (Рис. 2.3).

Виконуючі вправи-проекти, 50% виконало завдання на 7-9 балів, рівня «задовільно», 30% отримали оцінку 10 балів – високий рівень, та 20% – середній рівень, від 4 до 6 балів (рис.2.4).

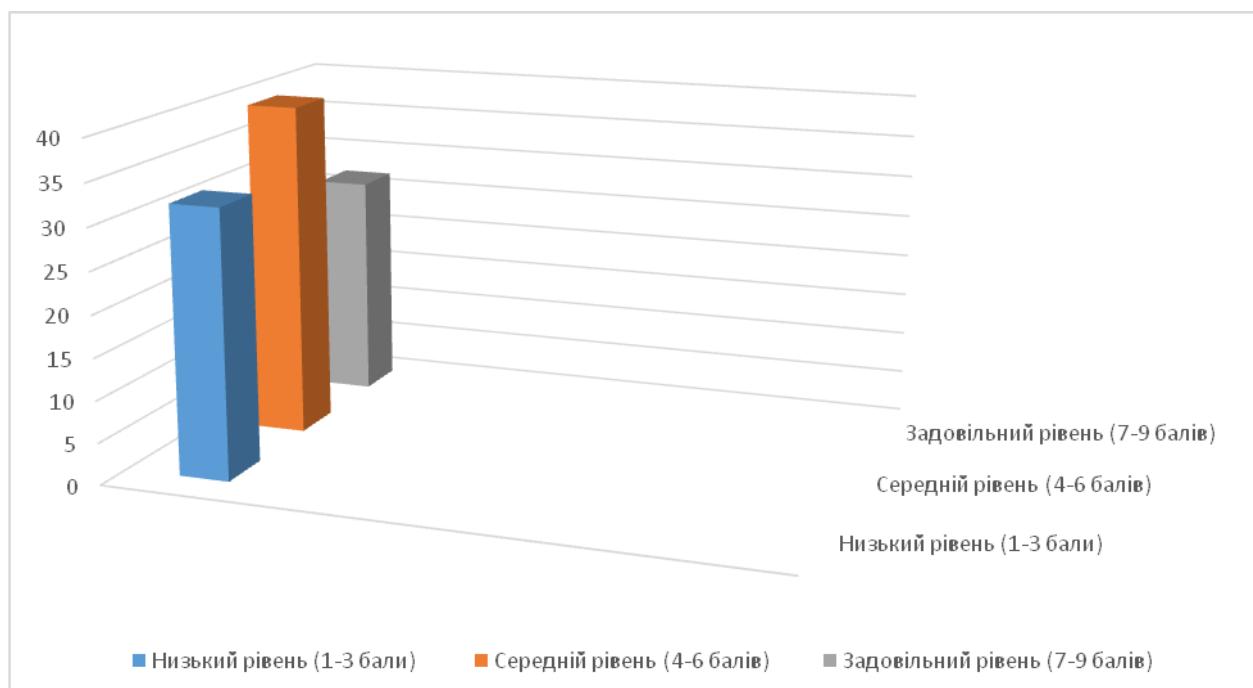

Рис. 2.3 Результати дослідження

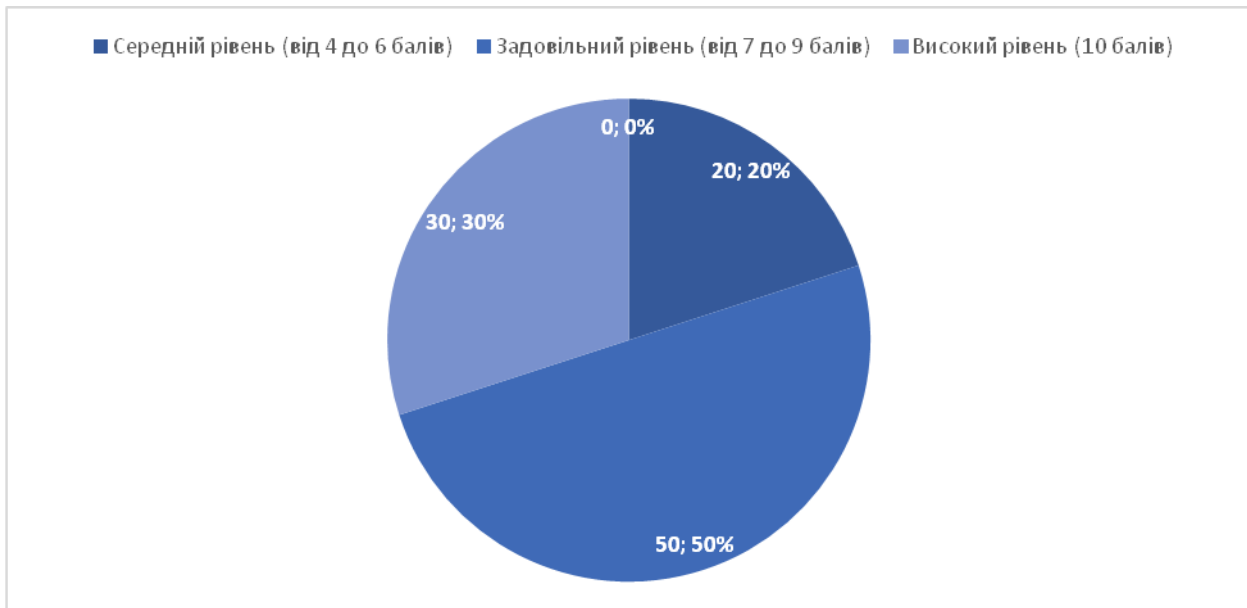

Рис. 2.4 Результати дослідження

Наступне завдання було спрямоване на виконання вправ-презентацій. 63% студентів виконали дане завдання на задовільному рівні, 10% студентів – на високому, 17% – на середньому, та 10% – на низькому рівні (рис. 2.5).

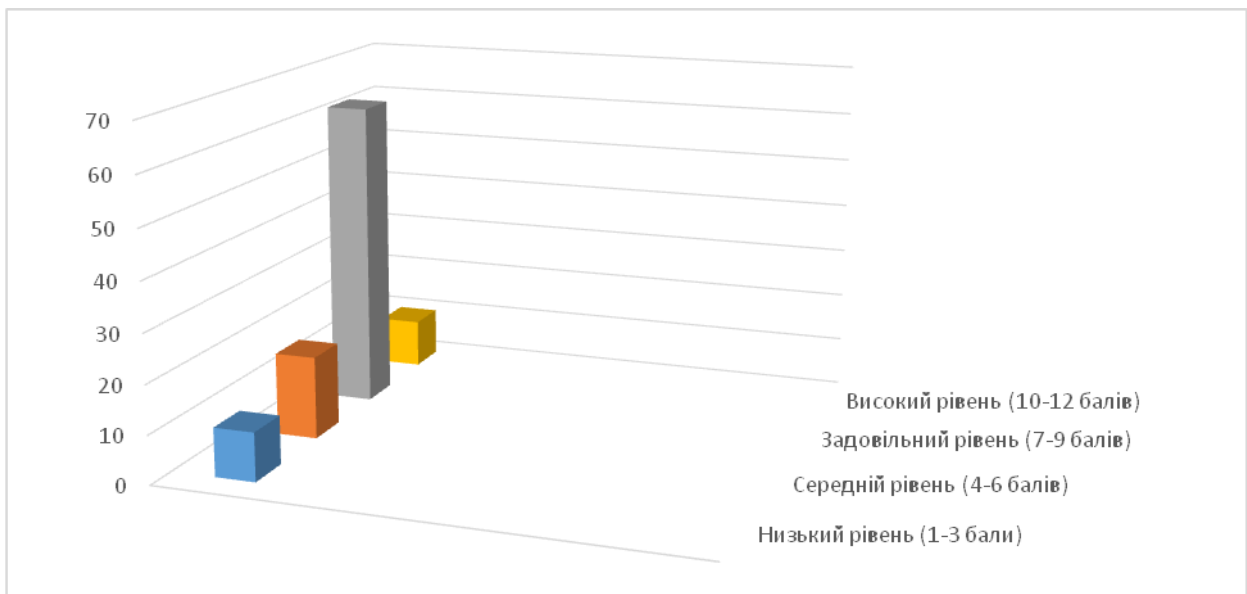

Рис. 2.5 Рівень виконання завдання на розуміння лексичного матеріалу

Наступне завдання – результати виконання вправ на основі роботи над зображенням. Найбільшою складністю при виконанні даного завдання було те,

що, студенти не мали змоги підготуватись до монологічного мовлення. І хоча, в них була візуальна опора, виконання завдання все одно було складним. 78% учнів справились з даною задачею на оцінки від 4 до 6 балів, 5% – на оцінку від 7 до 9 балів, 17% – отримали оцінки низького рівня (рис. 2.6).

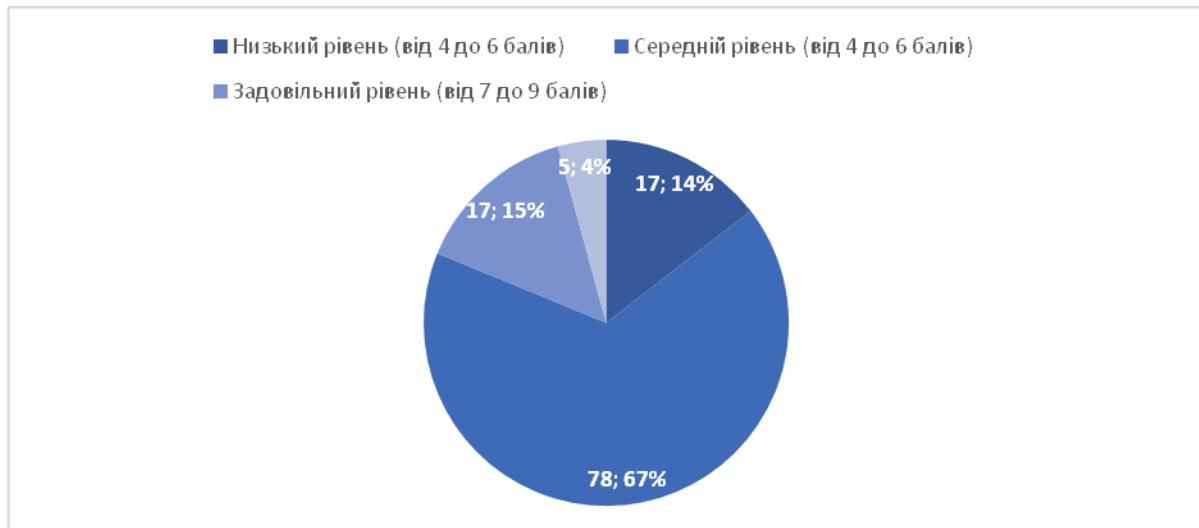

Рис. 2.6 Виконання учнями завдання на усну передачу тексту

За результати занять за типами «Круглий стіл», «Он-лайн-конференція», було отримано більш високі показники, з огляду на те, що студенти мали змогу підготуватись за зазначеними темами вдома, 90% з них виконали завдання на задовільний рівень (7-9 балів), а 10% – на оцінку 10-12 балів, тобто, вища оцінка (рис. 2.7).

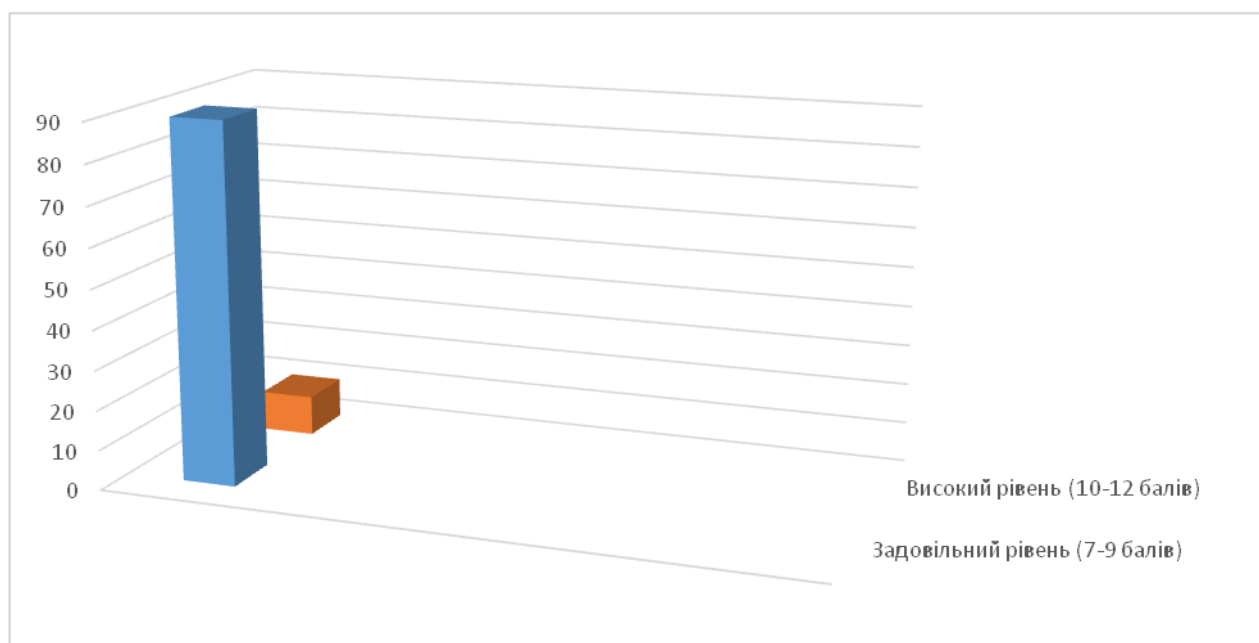

Рис. 2.7 Рівень виконання домашнього завдання

Як демонструє аналіз, студенти групи, що досліджується, мають в більшості, задовільний та середній рівень монологічної компетентності, іноді – низький, окремі студенти – високий.

Протягом педагогічної практики, зі студентами було проведено 9 занять з впровадженням завдань, які активізують монологічне мовлення. По мірі зростання рівня монологічної компетенції студентів, завдання ускладнювались. Студенти, помічаючи власні досягнення, ще активніше включались в роботу.

Порівняємо результати, отримані при першому спостереженні, та при другому спостереженні, яке провели після 5 занять.

Вже на першому етапі, початковій роботі, були помітні відчутні результати. Представимо їх на рис. 2.8

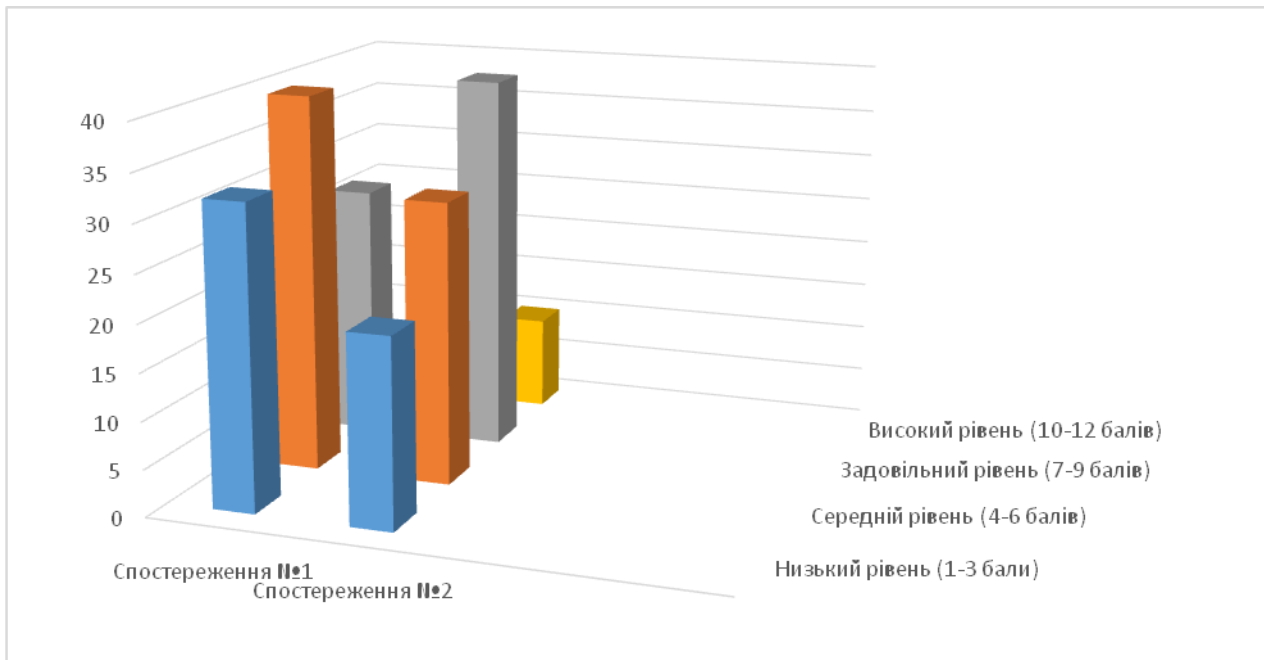

Рис.2.8 Порівняння спостереження №1 та №2

Як показано на рис. 2.8, порівняно з першим спостереженням, на першому етапі роботи, з'явилися студенти, які демонструють високий рівень монологічної компетентності, збільшилась кількість студентів, які виконують завдання на задовільному рівні, і відповідно, зменшилась кількість студентів з середнім та низьким рівнем мовленнєвої компетентії. Результати дослідження свідчать про те, що в студентів збільшився словниковий запас, та вони перестали боятись та комплексувати при вираженні власних думок. Можливо, цей процес проходить не так зв'язно, але значно помітні результати, студенти почали почувати себе набагато впевненіше та вільніше при вираженні думок.

Наступне завдання – на виконання вправ-проектів. Наглядно покажемо результати на рис. 2.9.

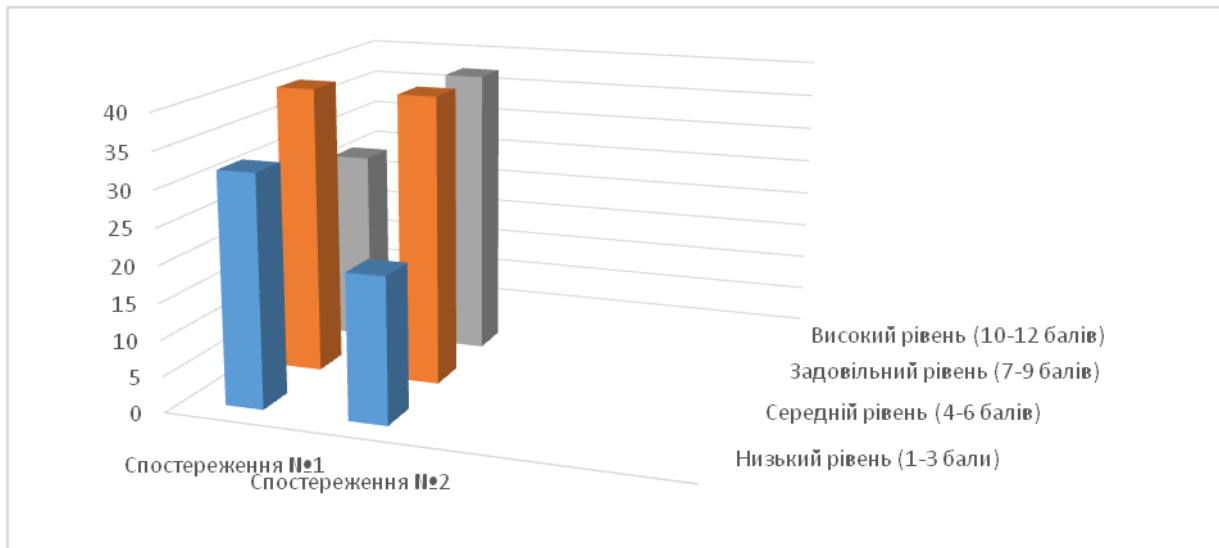

Рис. 2.9 Порівняння спостереження №1 та №2 (завдання на виконання вправ-проектів)

Рисунок демонструє те, що кількість студентів з низьким рівнем розуміння зменшилась, а підвищилась кількість студентів з задовільним рівнем монологічного мовлення.

Виконуючі вправи-презентації, студенти також продемонстрували вищий рівень монологічного мовлення, у порівнянні з першою діагностикою (рис. 2.10).

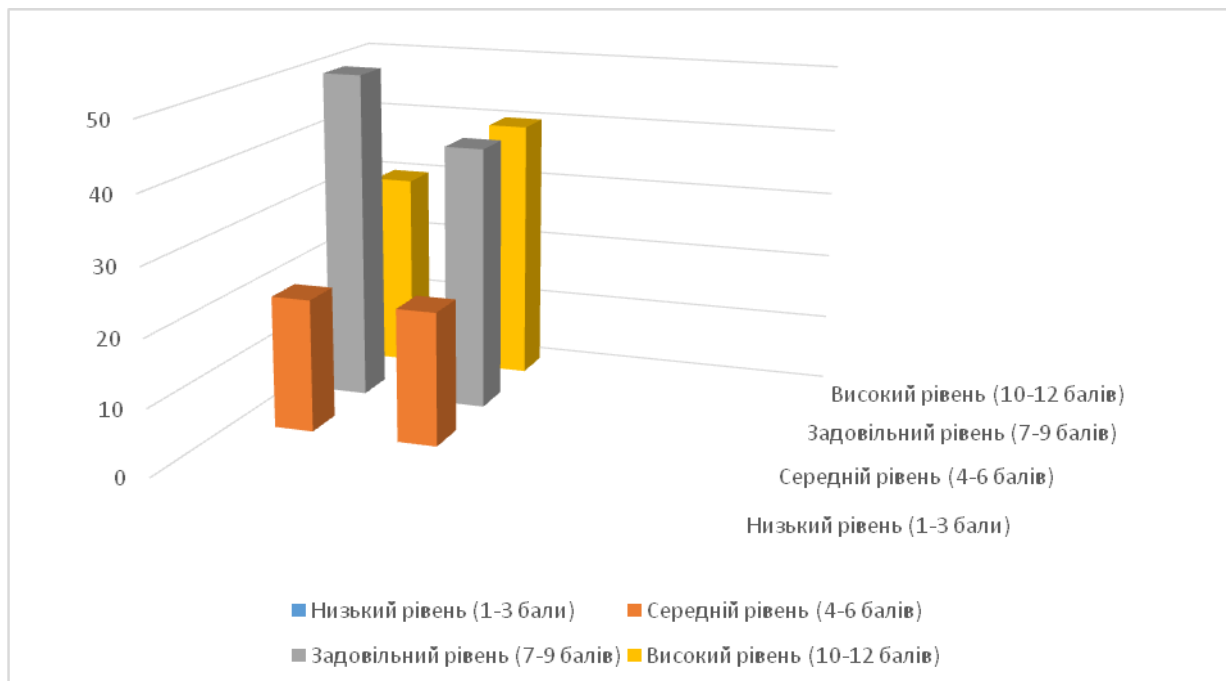

Рис. 2.10 Порівняння спостереження №1 та №2

Також, в другому дослідженні, студенти продемонстрували досить високий рівень монологічного мовлення на етапі виконання вправ на основі роботи над зображенням. На рис. 2.11 порівняємо результати першого та другого спостереження.

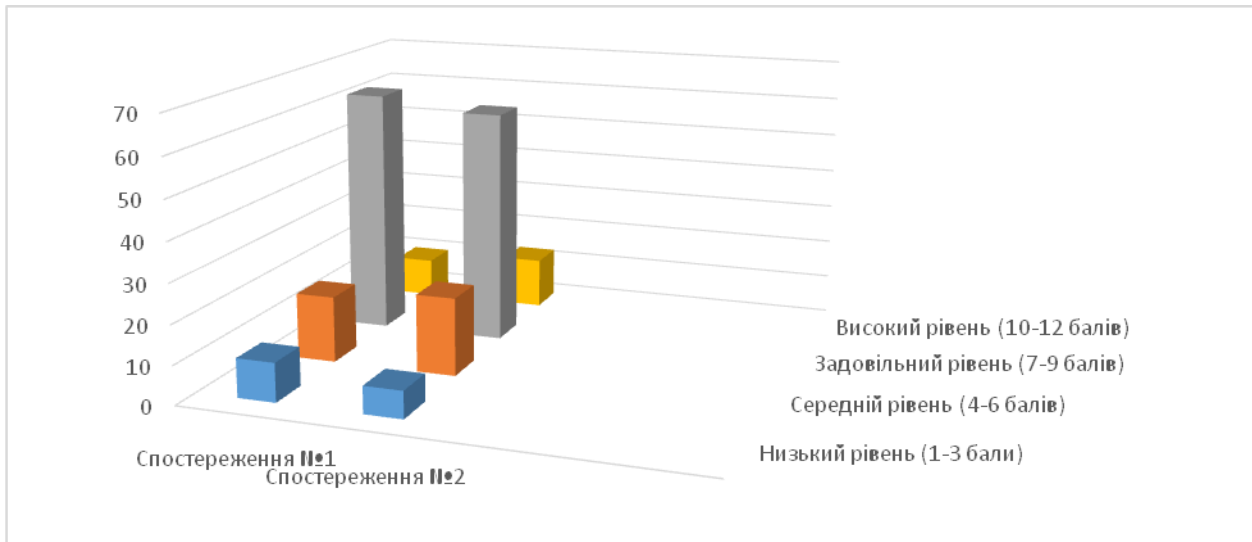

Рис. 2.11 Порівняння спостереження №1 та №2 (розуміння та інтерпретація лексичного матеріалу)

Позитивні зміни видно і на рис. 2.12, на 3% зменшилась кількість студентів на низькому рівні виконання завдання, збільшилась їх кількість на середньому, задовільному на навіть високому рівню.

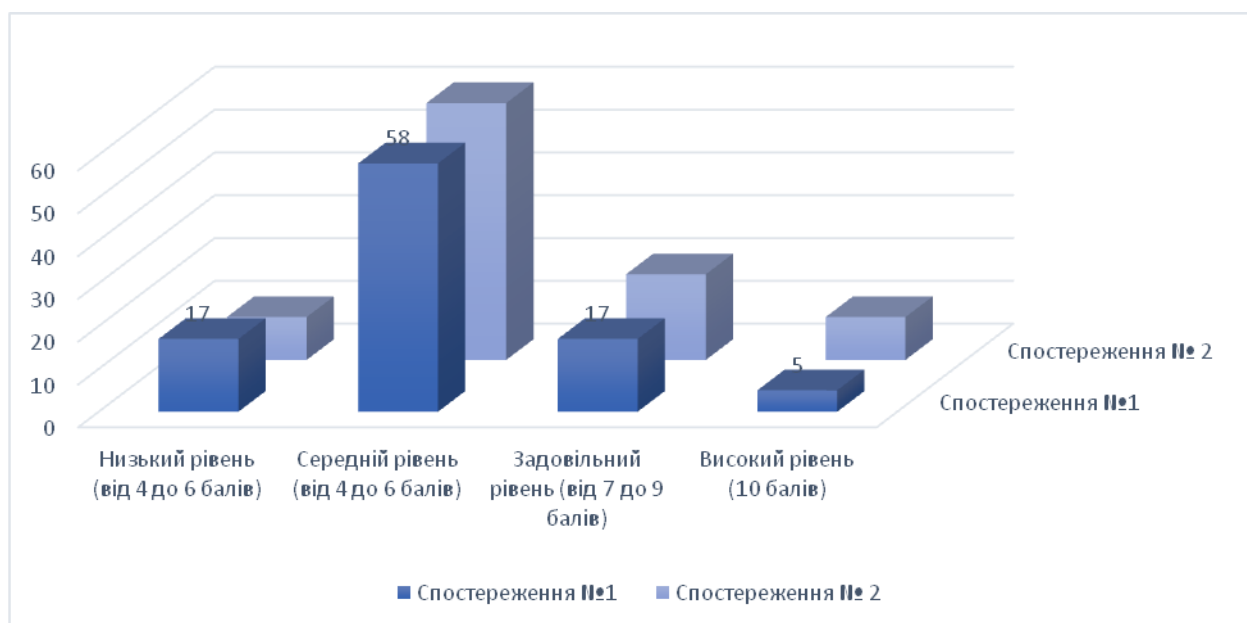

Рис. 2.12 Порівняння спостереження №1 та №2

Отже, можна зробити висновки про те, що методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій., є досить ефективною, про що свідчать результати нашого дослідження. За курс занять було значно покращено рівень монологічної компетентності студентів 3 курсів

В цілому слід зазначити, що такі завдання дозволяють розвивати монологічне мовлення, спрощувати обсяг інформації за допомогою схем, таблиць і т. д., залучати до роботи всіх студентів з різними рівнями знань іноземної мови. За допомогою цих прийомів розвитку монологічного мовлення, в студентів формується:

- уявлення про англійську мову як мову міжнародного спілкування й засіб прилучення до цінностей світової культури і національних культур;
- формуються і розвиваються всі компоненти комунікативної компетенції;
- формується вміння працювати у співпраці з іншими;
- підвищується ефективність сприйняття інформації;
- підвищується інтерес до досліджуваного матеріалу, так і до самого процесу навчання.

У сучасному світі, все слід інноваційним технологіям, модернізується і система освіти. Нові підходи в навчанні відіграють велику роль в освітньому процесі. Головне у вивченні іноземної мови дотримуватися нових технологій на навчальних заняттях, створювати атмосферу дружелюбності і зацікавлювати учнів у наданій інформації, що сприяє підвищенню їх мовленнєвої компетенції.

Висновки до другого розділу

На основі дослідження, проведеного в 2-му розділі, можемо зробити наступні висновки. Цей розділ було присвячено експериментальному дослідженню особливостей організації процесу впровадження методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

Мета експерименту – дослідження ефективності методики впровадження у навчальний процес методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Дослідження складалося з п'яти етапів. На першому етапі, було проведено дослідження, за матеріалами, викладеними в пункті 2.3. Другий етап містив в собі збір інформації про рівень монологічного мовлення студентів 3 курсу.

Третій етап включав в себе досить довготривалий процес підвищення рівня монологічного мовлення за допомогою методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Четвертий етап – проведення повторного дослідження.

На п'ятому, завершальному етапі, було зіставлено результати першого и другого спостереження, та зроблено висновки про результативність методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

Можна зробити висновки про те, що методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій є досить ефективною, про що свідчать результати нашого дослідження. За 9 занять було значно покращено рівень монологічного мовлення, зокрема, навичок монологу-опису студентів 3 курсів.

ВИСНОВКИ

Роботу присвячено дослідженню особливостей навчання майбутніх учителів англійської мови монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій в умовах комбінованого навчання. Робота включає теоретичний та практичний розділи. В ході аналізу теоретичних джерел було з'ясовано, що комунікативна компетентність складається з трьох ключових компетентностей: прагматичної; соціолінгвістичної (мовний досвід); лінгвістичної (мовленнєвий досвід), яка включає в себе: лексичну компетентність, граматичну компетентність, семантичну компетентність, фонологічну компетентність, орфографічну компетентність, орфоепічну компетентність.

Аналіз дозволив з'ясувати, що монологічне мовлення – мовлення однієї особи, що виражає в більш-менш розгорнутій формі свої думки, наміри, оцінку подій тощо. Одним із завдань, що висуває програма вищої школи з іноземної мови, є навчання монологічному мовленню. Монологічне мовлення має наступні комунікативні функції: інформативна (повідомлення нової інформації у виді знань про предмети і явища навколишньої дійсності, опис подій, дій, станів); функція впливу (переконання кого-небудь у правильності тих або інших думок, поглядів, переконань, дій; спонукання до дії або запобігання дії); емоційно-оцінна.

В рамках аналізу теоретичних джерел, до вимог монологічного мовлення студентів 3-х курсів педагогічної спеціальності було віднесено: вміння формувати імпровізаційне монологічне висловлювання в рамках тієї чи іншої тематики; навички докладного опису того чи іншого об'єкту, надання всебічної характеристики; використання багатства лексичного, граматичного матеріалу в рамках монологічного мовлення, формулювання ускладнених вставними конструкціями, складнопідрядних та складносурядних речень; вміння граматично вірного висловлення власних думок.

Було також зазначено, що одним з актуальних і поширених напрямків впровадження використання комп'ютерних технологій в освітній процес навчального закладу є мультимедійні презентаційні технології. В ході дослідження особливостей відбору та організації матеріалів мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу, було встановлено, що матеріали повинні відповідати рівню мовної підготовки студентів за мовним змістом, тематика мультимедійних презентацій повинна бути актуальною; презентація має володіти гарним звуковим та графічним оформленням; особливості жанру повинні відповідати поставленим навчальним цілям і задачам, а також інтересам студентів; необхідно враховувати інформаційну та художню цінність; матеріал мультимедійних презентацій повинен бути популярний серед глядацької аудиторії; матеріал мультимедійних презентацій має носити практичний навчальний характер; матеріал мультимедійних презентацій має відповідати меті заняття, слугувати візуальною підтримкою матеріалу заняття.

Було зазначено, що комбіновані технології передбачають поєднання тих чи інших моделей заняття. В нашому дослідженні, модель навчального процесу передбачала впровадження такого типу комбінованого навчання, як перевернутий клас.

Було також сформовано модель навчального процесу, яка включає в себе два блоки, кожен з яких складається з таких складових: I. Самостійна робота: 1. Опрацювання теоретичного матеріалу; 2. Підготовлення до практичної роботи на занятті; 3. Перевірка отриманих знань в процесі минулого заняття. II. Робота в класі: 1. Коротка перевірка опрацьованих теоретичних матеріалів; 2. Робота над відпрацюванням практичних навичок – вправи, рольові ігри, мовні ситуації; 3. Етап оцінювання отриманих навичок.

В рамках дослідження, було розроблено підсистему вправ для навчання монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Всі вправи було розподілено на п'ять блоків: 1) Вправи на основі мультимедійних засобів; 2)

Вправи-проекти; 3) Вправи-презентації; 4) Вправи на основі роботи над зображенням; 5) Заняття за типами «Круглий стіл», «Он-лайн-конференція».

Також, було наведено результати пробного навчання, метою якого було дослідження ефективності методики впровадження у навчальний процес методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Дослідження складалося з п'яти етапів. На першому етапі, було проведено дослідження, за матеріалами, викладеними в пункті 2.3. Другий етап містив в собі збір інформації про рівень монологічного мовлення студентів 3 курсу.

Третій етап включав в себе досить довготривалий процес підвищення рівня монологічного мовлення за допомогою методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Четвертий етап – проведення повторного дослідження.

На п'ятому, завершальному етапі, було зіставлено результати першого и другого спостереження, та зроблено висновки про результативність методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

В рамках пробного навчання, було зроблено висновок про те, що методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій є досить ефективною, про що свідчать результати нашого дослідження. В процесі навчання, було значно покращено рівень монологічного мовлення, зокрема, навичок монологу-опису студентів 3 курсів.

РЕЗЮМЕ

Роботу присвячено дослідженню особливостей навчання майбутніх учителів англійської мови монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій в умовах комбінованого навчання. В рамках теоретичних джерел було розглянуто зміст і структуру англомовної лексичної компетентності, наведено цілі, вимоги та етапи навчання монологу-опису студентів 3-го курсу, загальну характеристику мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності.

В другому розділі розглянуто особливості відбору і організації матеріалів мультимедійних презентацій для формування англомовної лексичної компетентності студентів 3-го курсу. Також, було сформовано підсистему вправ для навчання монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій. Було наведено модель навчального процесу з навчання студентів монологу-опису на основі комбінованих технологій. Також, було проведено пробне навчання з перевірки ефективності методики навчання студентів монологу-опису з використанням мультимедійних презентацій.

SUMMARY

The paper deals with the study of the features of teaching monologue-description skills by using multimedia presentations by the means of combined learning. Within the framework of theoretical sources, the content and structure of the lexical competence were considered, the goals, requirements and stages of teaching a monologue-description of 3rd-year students, the general characteristics of multimedia presentations for the formation of English-language lexical competence were given.

The second chapter discusses the features of selecting and organizing multimedia presentation materials for the formation of the English-language vocabulary competence of 3rd-year students. Also, a subsystem topic of exercises for teaching monologue descriptions using multimedia presentations was formed. A model of the educational process for teaching students a monologue-description based on combined technologies was presented. Also, a trial training was conducted with the aim to research the effectiveness of the methodology for teaching students a monologue using multimedia presentations.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М. : ИКАР, 2009. 448 с.
2. Алейникова О. О. Информационные технологии в обучении аудированию на занятиях английского языка. *Juvenis scientia*, 2015. № 1. С. 34–36
3. Алхазишвили А.А. Основы овладения устной иностранной речью. М.: Просвещение, 2000. 334 с.
4. Андреев А.А., Леднев В.А., Семкина Т.А. Веб 2.0 в учебном процессе высшей школы. *Информатизация образования-2008. Материалы Международной научно-методической конференции*. Славянск-на-Кубани : Издательский центр СГПИ, 2008. С. 57–60.
5. Батрова Н. И., Лукоянова М.А., Хусаинова А.Х. Технологии WEB 2.0 в формировании опыта применения информационно-коммуникационных технологий у студентов гуманитарных специальностей. *Современные проблемы науки и образования*, 2014. № 5. С. 59–64
6. Биков В. Ю. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія. К. : Педагогічна думка, 2010. 160 с.
7. Бігич О.Б. Мультимедійне забезпечення лекції як комплекс засобів активізації пізнавальної діяльності студентів. *Іноземні мови*, 2006. №2. С. 18–21.
8. Бужиков Р. П. Дидактичний потенціал Інтернет-технологій в сучасній системі освіти. *Проблеми освіти: наук. збірник Інту інновац. технологій і змісту освіти МОНМС України*. К., 2011. 66. Ч. II. С. 41–42.

9. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
10. Бухаркина М.Ю. Метод проектов в обучении английскому языку. *Иностранные языки в школе*, 2005. № 3. С. 24–28.
11. Власенко Л.В. Соціокультурна компетенція при вивченні іноземної мови. *Національний університет харчових технологій*. Київ, 2016. 3 с.
12. Габеева К. А. Развитие умения монологической речи на английском языке: этапы работы. *Ценности и смыслы*, 2018. № 5 (57). С.189–205.
13. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. Пособие. М., 2004.169 с.
14. Гордійчук Г. Використання електронних навчально-методичних комплексів для організації самостійної роботи учнів з трудового навчання. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. С. 82–84
15. Горляков П. Ю. Понятие компетентности и особенности профессионально-ориентированного обучения иностранному языку. *Terra Humana*, 2016. С. 119–124
16. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін-тів післядиплом. Освіти. Київ : Освіта України, 2006. 390 с.
17. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладення, оцінювання. / Науковий редактор укр. Видання С.Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
18. Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация. М., 2001. 202 с.
19. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : учеб. пособие для студ. высш. педагог-х учеб. Заведений. М. : Академия, 2005. 192 с.

20. Использование мультимедийных презентаций в процессе обучения иностранному языку: Методические указания / Сост.: Р.К.Ахметгареева, Э.С.Максудова, Казань: КГАСУ, 2012. 50 с.

21. Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання / В. В. Корольський, Т. Г. Крамаренко, С. О. Семеріков, С. В. Шокалюк. Кривий Ріг. Книжкове видавництво Киреєвського, 2009. 325 с.

22. Кишкевич Е. В., Януш Л. А. Аутентичные видеоматериалы в современных образовательных технологиях. URL: <http://elib.bsu.by/bitstream>

23. Коломінова О.О. Формування англомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*, 2005. С. 205–210

24. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. Т.1. М.: Педагогика. 1982. 656 с.

25. Комп'ютери та комп'ютерні технології: навч. посіб. / Ю. Б. Бродський, К. В. Молодецька, О. Б. Борисюк, І. Ю. Гринчук. Житомир : Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2016. 186 с.

26. Короткова И.П. Методика формирования лексической компетенции младших школьников посредством английского фольклора: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Москва, 2012. 202 с.

27. Криштоф С. Д. Використання Інтернет-ресурсів для підвищення якості навчання дисциплін природно-математичного циклу в загальноосвітній школі. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, 2011. №5. С. 134–137

28. Кукса Б. Актуальність проблеми взаємоповязаного навчання монологічного мовлення і письма з використанням мультимедійних засобів майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Серія: філологічні науки*, 2015. 89 (2) 302. С. 301–303

29. Кулинченко Ю. Н., Попова О. Ю., Линькова Ю. И. Использование мультимедийных презентаций в процессе обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей. *Мир науки, культуры, образования*, 2016. № 4 (59). С. 30–33

30. Масалова С. В. Використання аутентичних відеоматеріалів при навчання іноземній мові. *Молодий учений*, 2015. №15. С. 46–48.
31. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М., 2004. 208 с.
32. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. Київ: Ленвіт, 2002. С. 328 – 350.
33. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. Кол. Авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
34. Мильруд Р.П. Курс методики преподавания английского язык. Тамбов, 2001. 256 с.
35. Мильруд Р.П. Курс методики преподавания английского языка. Тамбов, 2001. 256 с.
36. Морська Л.І. Підготовка вчителя іноземних мов до використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності. *Іноземні мови*, 2005. №4. С. 19–21.
37. Мулик К.О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості. *Записки з романо-германської філології*, 2016. Вип. 2 (37). С. 58–64
38. Мыльцева М. В. Виды монологической речи и аспекты ее понимания в современной педагогической науке. *Образование: прошлое, настоящее и будущее : материалы IV Междунар. науч. конф.* Краснодар : Новация, 2018. С. 124–126.
39. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А. та ін. Ступенева система освіти в Україні та система навчання іноземних мов. *Іноземні мови*. Київ: Ленвіт, № 1. 1996. С. 35–47.
40. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*, 2001. № 1. С. 50–58

41. Носова В. А. Роль наглядности в обучении иностранным языкам.
URL:<https://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskiy-yazyk/library/2015/01/24/rol-naglyadnosti-v-obuchenii>
42. Носонович Е. В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста. *Иностранные языки в школе*, 1999. № 2. С. 59
43. Ордынцева Н.Г., Рунова Е.А. Особенности обучения иностранному языку в аспирантуре в РЭУ им. Г.В. Плеханова. *Сборник Гуманитарное образование в экономическом вузе. Материалы V Международной научно-практической заочной интернет-конференции, в 2 томах*, 2017. С. 299–304.
44. Основы теории коммуникации: учебник / под ред. проф. М.А. Василика. М., 2005. 205 с.
45. Павлова Л. П. Формирование иноязычной лексической компетенции у студентов экономического вуза. *Инновационные образовательные технологии*, 2011. №2. С. 44–50.
46. Пидкасистый П. И. Педагогика : учебное пособие для вузов. Москва: Гриф УМО, 2011. 502 С.
47. Попова Н. Б. Классификация средств наглядности в современной системе обучения. *Мир науки, культуры, образования*. 2007. № 2. С. 88–92.
48. Починок Т.В. Формирование социокультурной компетенции как основы межкультурного общения. *Иностранные языки в школе*, 2007. № 7. С. 37–40.
49. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок, В.О.Іваніщева, Л.Й.Клименко, Т.І.Козимирська, С.І.Кострицька, Т.І.Скрипник, Н.Ю.Тодорова, А.О.Ходцева. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.
50. Програма Міністерства Освіти і Науки України «3 іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи Англійська мова; Німецька мова; Французька мова; Іспанська мова. 72 с.
51. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранному языку в средней школе. М. : Просвещение, 2000. С. 49–50.

52. Савицька Н.С. Використання аутентичних відеоматеріалів при формуванні навиків спілкування на заняттях з іноземної мови. *Філологічні науки. Питання теорії і практики*, 2011. №2 (9). С. 152–153.

53. Скалкин В.Л. Обучение диалогической речи (на материале английской речи): Пособие для учителей. К.: Рад. Школа. 1989. 146 с.

54. Соловова, Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс. М.: АСТ: Астрель, 2010. 272 с

55. Страхов И. В. Воспитание внимания у школьников. М.: Валдос, 2002.

56. Тарлаковская Е. А. Особенности монологической речи и ее функционально-смысловые типа при формировании монологических умений студентов II курса. *Теоретические и прикладные аспекты изучения речевой деятельности*, 2006. № 1.

57. Тарлаковская Е.А. Обучение студентов лингвистического вуза способам реализации функции воздействия монологической речи: автореф. дис ... канд. пед. наук. Н.Новгород, 2009. - 204 с.

58. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва: Слово, 2000. 262 с.

59. Турова О. В. Иноязычная лексическая компетенция как компонент подготовки будущих специалистов неязыкового вуза. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38535969.pdf>

60. Фокина К. В. Методика преподавания иностранного языка: конспект лекций / К. В. Фокина, Л. Н. Терентьева, Н. В. Костычева. М.: Высшее образование, 2008. С. 208

61. Хабибуллина Ф. Г., Куренова Н. А., Зиганшина Г. Г. Использование наглядности на начальном этапе обучения в условиях реализации нового стандарта. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/149/7797/>

62. Хлызова Н.Ю. Мультимедиа и их возможности в организации процесса обучения студентов английскому языку. Педагогическая теория, эксперимент, практика / Ред. Т.А.Стефановская. Иркутск: Издво Иркут. Ин-та повыш. квалиф. работ. образования, 2008. С. 275–286.

63. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения. СПб.: Питер, 2004. 541 с.

64. Шапов А. Н. Лексические навыки устной речи и чтения – основа семантической компетенции обучаемых. *Иностранные языки в школе*, 2007. № 4. С. 19–25.

65. Щеглова Н. В. Формирование коммуникативной компетенции в процессе обучения иностранным языкам. *Историческая и социально-образовательная мысль*, 2011. № 4. С. 105–107.

66. Щербак С. Г. Формирование устной монологической речи детей с минимальными дизартрическими расстройствами: дисс. канд. пед. наук.- Москва, 2011. 208 с.

67. Якобсон П.М. Проблема мотивации в психологии поведения человека. URL: https://docs.google.com/document/d/1rOwS4SzEjLV-15mjm67IEVvj4RdCzK7e_xkEX1p57FqM/mobilebasic

68. Breen M.P. Authenticity in the Language Classroom. *Applied Linguistics*, 1985. 6/1. P. 60–70.

69. Scarcella R.C. The Tapestry of Language Learning. The Individual in the Communicative Classroom. Boston, 1992. 63 p.

70. Tarvin L. Communicative Competence: Its Definition, Connection to Teaching, and Relationship with Interactional Competence. Unpublished; 2015.